

nr. 6 / december 2017 – 79. årgang

GRÆNSEN

magasin om mindretal, sprog og kultur

ANNI MATTHIESEN (V),
NY FORMAND FOR SYDSLESVIGUDVALGET:

**“JEG VIL VÆRE I
ØJENHØJDE MED
SYDSLESVIG**

**Sydlesvigere er eftertragtede
på danske efterskoler**

**Ny bog: Tom Buk-Swienty om
Hans Horns rejse fra Hitler-Tyskland
til det danske mindretal**

INDHOLD

På rejse gennem Det Tredje Rige med Hans Horn

Læs side 6-7

3 LEDER

Af Jens Andresen

4 NYT FRA GRÆNSELANDET

6 DEN DAG, HANS HORN BLEV DANSK

Hans Jørn Bock skriver om Tom Buk-Swientys nye bog

8 PÅ JAGT EFTER LYKKEN OG SIG SELV

Sydslesvigere på dansk efterskole

14 SYDSLESVIGS DANSKE SKOLES HISTORIE

Bertel Haarder anmelder

17 "JEG VIL VÆRE I ØJENHØJDE MED SYDSLESVIG"

Anni Matthiesen (V) er ny formand for Sydslesvigudvalget

24 PÆDAGOGIKKEN PÅ MINDRETALSSKOLERNE BØR FORBEDRES

Essay af ph.d. Camilla Franziska Hansen

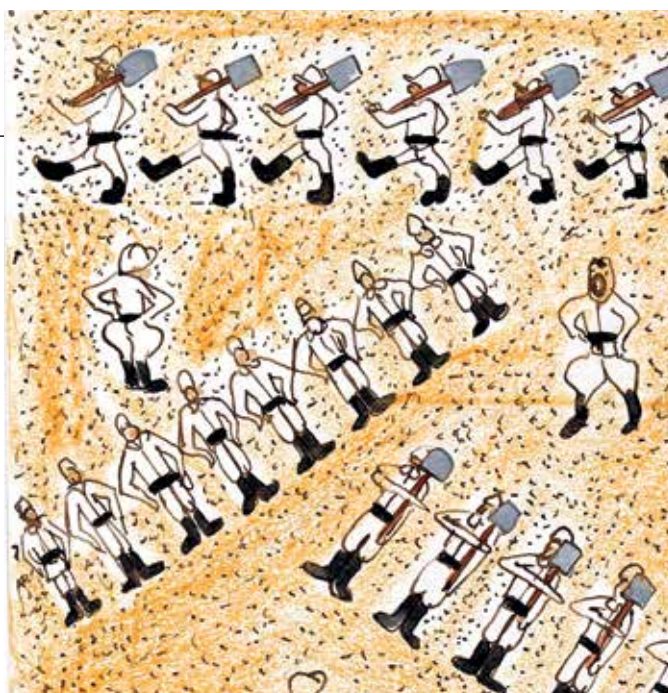
30 HISTORIEQUIZ

31 THERKELSENS HJØRNE

36 JULETRÆET FORTÆLLER DANMARKSHISTORIE

**Camilla Franziska Hansen har
afleveret den første afhandling om
mindretalspædagogik i grænselandet**

Læs side 24-29

Akvarel af Hans Horn

**Det er vigtigt at lytte til
dem, der er i mindretal,
mener Anni Matthiesen**

Læs side 17-23

Foto: Tobias Selnaes Markussen

Foto: Dansk Skoleforening for Sydslesvig

LEDER

TRADITIONERNES HØJSÆSON

Af Jens Andresen

Året nærmer sig sin afslutning. Vi danskere har en lang række traditioner, som er knyttet til julen og årets sidste og første dage.

Familiens eller hjemegnens traditioner bliver der værnet om, og vi er nærmest lidt stolte, hvis det, vi spiser, eller det, vi gør i forbindelse med julen, adskiller sig bare en lille smule fra det, som folk i almindelighed gør. Og alligevel er det jo netop det, at vi ikke foretager de store eksperimenter, der gør, at man kan sige, at vi værner om traditionen.

I denne globale verden bør vi dog huske både os selv og hinanden på, at enhver har ret til at holde på sine traditioner, og hvis man indbydes til at deltage i noget, der egentlig forekommer én fremmed, kan det godt resultere i en berigende og dermed god oplevelse.

I skrivende stund udkommer det sønderjyske blad *Æ Rummelpot*. Navnet har bladet fået fra det "instrument," som man i Sønderjylland brugte til at gøre opmærksom på sin ankomst, når man som forklædt nabo gik fra hus til hus nytårsaften. Instrumentet var en lille lerkrukke, som der var spændt et stykke tørret svineblære henover, og derigennem var der stukket et stykke tagrør. Ved at bevæge tagrøret frem og tilbage kom der en markant lyd, der fik folk til at åbne døren for de forklædte gæster. Hvis det ikke lykkedes med rummelpottens lyd, sang man et lille vers, der indeholdt samme opfordring til at vise storsind over for den fremmede.

Man gik fra hus til hus og sagde ikke andet end "godt nytår," når man forlod et hjem for at gå videre til det næste. Det var vigtigt at optræde ukendelig og anonym. Under besøget fik man som voksen som oftest en skænk og som barn en småkage eller en appelsin.

Hvert hus i nabolaget sendte sit hold forklædte medlemmer afsted. En nytårsaften var ikke afsluttet på en værdig måde, før vi i vor stue derhjemme havde haft besøg af 10-15 forklædte personer. Selvom folk bar masker

og var sminkede til ukendelighed, kendte man hinanden så godt, at man bare ved at se på personens størrelse og hænder, kunne genkende sine naboer.

Der var naturligvis hjem i nabolaget, for hvilke denne tradition var fremmed og lidt latterlig. Andre, som mange af de nye tilflyttere efter krigen ("flygtningene"), var den helt ukendt, men de blev hurtigt en del af denne tradition både som forklædte "rummelpotter," men oftest som dem, der åbnede deres hjem, når man som forklædt nytårsgæst kom forbi.

Hvis vi viser åbenhed og forståelse, kan vore og andres traditioner gavne fællesskabet

Traditioner er derfor ikke kun handlinger, der bevirker, at vi som borgere i samfundet isolerer os og koncentrerer os om vort eget. Hvis vi viser åbenhed og forståelse, kan vore og andres traditioner give gode oplevelser, samtidigt med at det gavner fællesskabet og skaber variation i tilværelsen.

Lad os huske hinanden på det, når vi om få uger i udpræget grad omgærdes af vore egne traditioner.

Glædelig jul og godt nytår. ●

Jens Andresen er formand i Grænseforeningen

NYT FRA GRÆNSELANDET

Foto: Polfoto

STOR GRÆNSELANDSSTEMME ER DØD

Efter længere tids sygdom afgik grænselandseksperter Inge Adriansen den 27. oktober ved døden. Hun blev 73 år gammel.

Inge Adriansen viede sit arbejdsliv til grænselandets kulturhistorie. Hun nåede at være ansat på *Sønderborg Slot – Museum Sønderjylland* i 45 år. Hun kom dertil som projektmedarbejder i 1969 for at planlægge markeringen af genforeningen i 1970 og gik på pension som museumsinspektør i 2014. Gennem sit virke blev hun kendt som en vigtig kulturel stemme i grænselandet, hvor hun særligt beskæftigede sig med forståelsen af danske symboler og national identitet.

Desuden har Inge Adriansen i særlig grad været med til at nedbryde fjendebilleder mellem dansk og tysk, mener generalsekretær i Grænseforeningen Knud-Erik Therkelsen:

“Det er et enormt tab for grænselandet. Hun var et af de flittigste mennesker i formidlingen af grænselandets historie, hvilket ses gennem hendes store og kompetente forfatterskab. Men noget af det, grænselandet vil savne mest, er hendes egne meningers mod i forhold til grænselandets fremtid som et område med gensidig respekt mellem dansk og tysk,” siger han. •

Tysk ministerpræsident bakker op om europæisk mindretalsinitiativ

Delstaten Slesvig-Holsten vil være bannerfører for mindretalsbeskyttelse i Tyskland og i Europa. Det sagde delstatens ministerpræsident Daniel Günther (CDU) på et fælles pressemøde med det danske mindretal til støtte for borgerinitiativet *Minority SafePack*, der vil sikre fælles retningslinjer for mindretalsbeskyttelse i EU.

“Minority SafePack-initiativet er en af de mest betydningsfulde og solidariske handlinger fra de europæiske mindretals side i de sidste årtier. Derfor har initiativet også stor betydning for Slesvig-Holstens position i Europa som et hjemsted for mindretal,” udtalte Daniel Günther.

Bag pressemødet stod mindretalspartiet Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) og det danske mindretals kulturorganisation Sydslesvigsk Forening (SSF), der i fællesskab har sat sig for at intensivere indsatsen for at samle underskrifter til *Minority SafePack*, som de europæiske mindretals paraplyorganisation *Federal Union of European Nationalities (FUEN)* står bag.

Der skal samles en million underskrifter i mindst syv EU-lande, før EU-Kommissionen er tvunget til at forholde sig til initiativets forslag om fælleseuropæiske bestemmelser for mindretalsbeskyttelse. Samlet mangler der omkring 900.000 underskrifter.

Alene i Tyskland skal der samles 72.000 underskrifter, hvoraf der indtil videre kun er samlet cirka 2.000. Deadline for underskriftsindsamlingen er den 3. april 2018. •

TYSK MINDRETAL FÅR VICEBORGMEISTERPOST I SØNDERBORG

Selvom det tyske mindretalsparti Slesvigsk Parti gik efter borgmesterposten i Sønderborg ved kommunalvalget den 21. november, er spidskandidat Stephan Kleinschmidt godt tilfreds med valgresultatet, der gav partiet markant fremgang og har gjort ham til viceborgmester i kommunen. "Jeg er stolt på Slesvigsk Partis vegne, og jeg ser resultatet som belønning for, at vi i 12 år har arbejdet hårdt for at udvikle Sønderborg og grænselandet," sagde Stephan Kleinschmidt efterfølgende til Grænseforeningen.

Før valget havde Stephan Kleinschmidt meldt ud, at han gik efter borgmesterposten, selvom Slesvigsk Parti på det tidspunkt kun havde tre mandater. Han har siddet i byrådet i Sønderborg siden 2005, hvor Slesvigsk Parti fik sit første mandat siden 1982. Han betragter kommunalvalget, hvor Slesvigsk Parti gik frem til fem mandater, som en succes: "Valget viser, at der er mange vælgere, der kunne forestille sig én fra Slesvigsk Parti i borgmesterstolen. Slesvigsk Parti arbejder for at bygge bro mellem rød og blå blok, mellem det lokale og det nationale og mellem mindretal og flertal." ●

Foto: Pressefoto fra Slesvigsk Parti

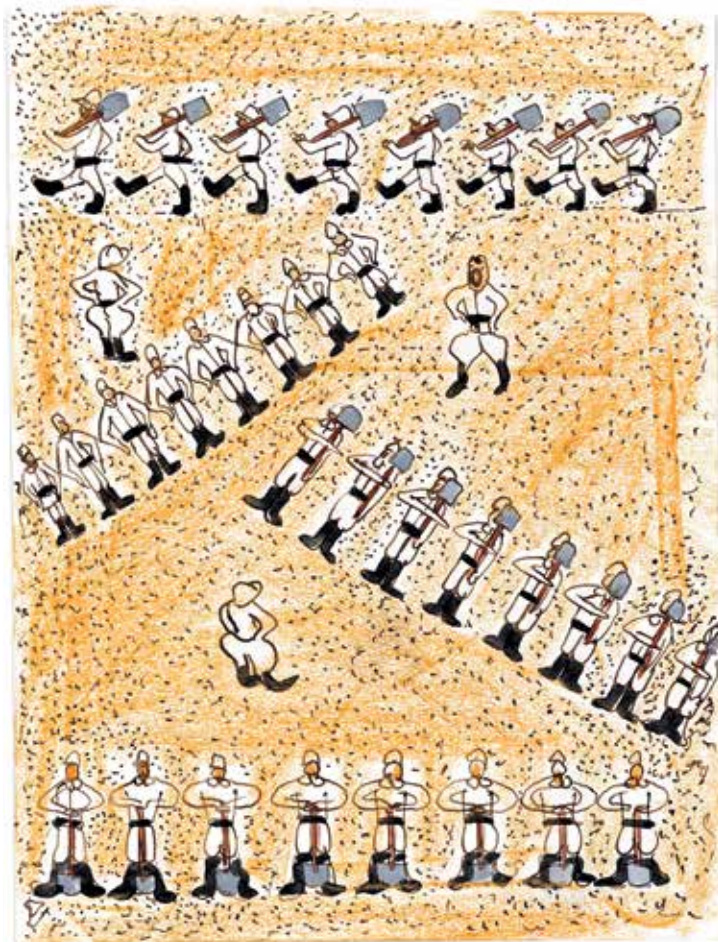
Genforeningsjubilæet skal markeres i hele landet

Genforeningen og grænsedragningen i 1920 har skelsættende betydning for hele det danske samfund og for et bæredygtigt venskab til nabolandet Tyskland. Derfor lægger et nyt kommissorium for en landsdækkende markering af Genforeningsjubilæet i 2020 fokus på Genforeningens betydning.

Kommissoriet blev vedtaget på det seneste møde i Præsidiets for Markeringen af Genforeningsjubilæet. Præsidiets tæller repræsentanter fra Region Syddanmark, de fire sønderjyske kommuner samt Esbjerg, Vejen og Kolding, regeringen, det danske og det tyske mindretal samt Grænseforeningen og Historisk Samfund. Det skal stå for den overordnede planlægning af en landsdækkende fejring af 100-året for Genforeningen, der skal være "værdig, festlig og synlig." Tidligere overborgmester i Flensborg Simon Faber er projektleder. ●

ANMELDELSE

DEN DAG, HANS HORN BLEV DANSK

Exercits

Akwarel af Hans Horn, optrykt i *Det ensomme hjerte*.

Tom Buk-Swienty tager læseren med på en rejse gennem Det Tredje Rige i følgeskab med tyskeren Hans Horn, der blev hvirvlet ind i Anden Verdenskrig. En følsom og musikalsk læge, som blev menneskeligt og kunstnerisk ramt af krigen – ligesom anmelderens far blev det

Af Hans Jørn Bock

Tom Buk Swienty har – igen – skrevet en bog om eksistentielle problemstillinger med afsæt i konkret lev et liv.

Det ensomme hjerte bygger på tre versioner af lægen Hans Horns livshistorie, i alt 5.000 siders materiale og et væld af fremragende akvareller fra Horns hånd. Sammenkædningen af Horns lille, oplevede historie og den store historie om Det Tredje Riges "storhed" og fald er en velbegavet, sansende og musikalsk iagttagers fortælling fra gymnasietiden på Kieler Gelehrschule til kapitulationen i 1945.

Vi får indblik i, hvordan skolen ideologisk indpoder, at den tyske kultur er alle andre overlegen. Men det nazistiske ideal "flink wie die Windhunde, zäh wie Leder und hart wie Krupstahl" passer dårligt til en sensitiv, musisk, intellektuel ung mand som Horn.

Efter studentereksamen med årgangens højeste snit bliver Horn indkaldt til arbejdstjenesten og konstaterer i et tilbageblik, at "hermed startede et helt nyt liv... som kriger, kujon, studerende og senere far." Formålet var at nedbryde den enkelte og reducere mennesket til et dresseret dyr.

Stærkest står afsnittet, hvor Horn i efteråret 1941 bliver sendt til østfronten. Her får vi hans egne, strengt forbudte dagbogsop-tegnelser, der giver et grufuld billede af, hvad en menig soldat i forreste frontlinie blev udsat for.

AT SKIFTE NATION SOM MAN SKIFTER TRØJE

Man bliver lille og hæslig, det drejer sig om at overleve. Grotesk er den store forskel mellem officerer, der varmer sig med kølig rhinskvin i officersmessen, mens de menige udsættes for kugler, granater og vinterkulde. Dagbogsnotaterne forstærkes af de fantastiske akvareller, som Horn efterfølgende malede.

Horn er så "heldig" at blive ramt af en granat og hjemsendt. Takket være en velvillig stabslæge får han mulighed for at studere krigsmedicin, først i Berlin og senere i Würzburg, hvor han møder sin kommende hustru. I januar 1945 bliver han genindkaldt og lander i Tjekkosllovakiet, hvor han som underlæge og officer skal tage sig af komplicerede operationer.

I 1945 redder en gruppe amerikanske soldater i sidste øjeblik

Horn fra at blive skudt af en tjekkisk partisangruppe. Efter et kort fangenskab og med en vægt på 46 kilo bliver Horn genforenet med sin familie.

Horn får afsluttet sit medicinstudium i Köln og havner i en praktikantstilling ved Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig. Det bliver et afgørende vendepunkt. Som Horn skriver: "Den dag blev jeg dansk. Jeg skiftede nation. Som man skifter trøje."

Tom Buk-Swienty fortæller i epilogen, at familien i 1952 flyttede til Danmark, i 1961 blev danske statsborgere og i 1967 etablerede lægepraksis i Padborg. Et godt liv blev det til. Horn døde i 1989.

Som læser konfronteres man med eksistentielle spørgsmål efter nazismens vold, menneskeforagt og brutalitet: Hvordan påvirkes det enkelte menneske? Hvordan reagerer vi? Er det muligt at sige fra? Tom Buk-Swientys bog udtrykker den reflekterende læges beretning, der først påbegyndes 25 år efter krigen. På samme tid begynder en ny generation historikere i Tyskland at stille spørgsmål ved hærens rolle i overgrebene på jøder og civile.

BERØRINGSFLADER

Det ensomme hjerte er et vægtigt og velskrevet vidnesbyrd. Også til den diskussion.

Min far kunne næsten have skrevet samme historie. Han er årgang 1915, også opvokset i et blandet dansk/tysk hjem og klassisksproglig student fra Altes Gymnasium i Flensborg. Han studerede medicin i Kiel og Göttingen, blev indkaldt dagen efter sin embedseksamen og gik på samme militærakademi i Berlin som senere Hans Horn. Efter afslutningen af officeruddannelse i Berlin kom min far til luftvåbenet, var en kort tid i Danmark og blev så sendt til østfronten, samme sted som Hans Horn.

Som officer var min far dog ikke i forreste frontlinie som Horn. Efter kort fangenskab i Norge vendte min far hjem til Flensborg, hvor han fik ansættelse ved Sundhedstjenesten. Familien flyttede til Danmark i 1952, købte praksis i Padborg og fik dansk statsborgerskab et år før Horn. En anden berøringsflade er min fars store kærlighed til klassisk musik. Den klassiske danseskultur – og nazismen – påvirkede både Horn og min far. Og ligesom Horns børn har jeg fået meget lidt at vide om min fars oplevelser under krigen. Om de to har kendt hinanden, ved jeg ikke. Men de ville have haft meget at tale om. ●

Tom Buk-Swienty: *Det ensomme hjerte*. 496 sider. Politikens Forlag.

Akvarel af Hans Horn, optrykt i *Det ensomme hjerte*.

PÅ JAGT EFTER LYKKEN OG SIG SELV

For tiden går 97 sydslesvigske elever på efterskole i Danmark. Det er mere end hver sjette elev fra en sydslesvigsk årgang og det højeste tal siden 1950'erne. GRÆSENS udsendte har besøgt Efterskolen Flyvesandet på Fyn for at jage en forklaring på succesen

Af Jeppe Pers

På toppen af Fyn, omkranset af skov og marker, kun få hundrede meter fra Kattégatkysten, ligger Efterskolen Flyvesandet. Jeg har vovet mig ud på spidsen af Agernæs for at møde fire vejrbidte sydslesvigere. De har deres daglige gang på skolen, der har specialiseret sig i at tilbyde udendørseventyr til sine elever.

Det er efterår, fugtigt, jorden er mættet med regnvand, og i det fjerne høres krageskrig. Her på Fyns nordligste punkt kan man møde noget af det, der gør sydslesvigere til eftertragtede elever på de danske efterskoler, og blive klogere på, hvad eleverne fra det danske mindretal får ud af at være uafbrudt sammen med jævnaldrende fra hele Danmark i et helt år.

EN HARE PARTERES

Det bliver hurtigt tydeligt, at Flyvesandet ikke er en helt almindelig efterskole. Støvregnen bekymrer ikke 9.-klasseseleven Kamilla Jakobsen Petersen fra Tinglev, der parterer en hare under et cykelhalvtag. ►

Foto: Efterskolen Flyvesandet

Elever ved Efterskolen
Flyvesandet på bukkejagt.
Skolen har fokus på
friluftsliv, mad og kultur.

- Hun fører kniven med sindsro, præcision og en selvfølgelighed, der tyder på mange timers erfaring.

“Vi spiser altid det, vi skyder,” siger Michael Frandsen, der er efterskolelærer og jagtinstruktør. “I dag står menuen på ragout med harekød, baseret på en fond, kogt på harens skrog.”

Den uheldige hare, hvis ene ben hænger i laser, blev nedlagt af en elev dagen forinden.

“Den kommer nu til at ende sine dage i en gryde over et bål i et nærliggende styk-

tet Ejderskolen ved Rendsborg ud med et helårsophold blandt sine nye venner.

Caspar er glad for at gå på efterskole. Han er en anerkendt ekspert i tysktimerne og trives med en undervisningsform, der ikke er præget af frontalundervisning. “Jeg er blevet bedre til at kæfte op,” som han stolt siger, da jeg spørger til den betydning, det har for ham at være på efterskole.

Mens de to bål holdes ved lige, og maden gøres klar, indgår Michael i arbejdet med at ordne småting på lige fod med eleverne. I fællesskab besluttet, hvordan bålstederne og trefoden konstrueres bedst, og alle lytter, da Michael Frandsen fortæller sine elever om ragoutens hemmeligheder.

“Her er vi alle ens. Vi gør ikke forskel på, hvor folk kommer fra,” bryder Magnus Frimand ind i samtalen mellem Caspar og mig. Magnus kommer fra Midtfyn og er glad for at have en kammerat fra Sydsles-

vig, der bidrager med jagtviden fra nabolandet. De unge på efterskolen er ivrige efter at dygtiggøre sig – enten har de taget jagttegn eller er i gang med at forberede sig til det.

Før Caspar griber en stor trægrydeske og overtager ansvaret for ragouten, afslutter han vores samtale: “Jeg føler mig som tysker, men her på efterskolen accepteres jeg som dansker.”

RØGET SNACKTANG

New Danish Cuisine er et fænomen, der har fået Michelin-stjernerne til at regne

ned over den danske gastronomiske elite. Men det er ikke kun dyre restauranter som Noma i København eller Henne Kirkeby Kro i Jylland, der byder på kulinariske rejser, som danner bro til fortiden, til dengang maden udelukkende bestod af, hvad lokalsamfundet havde at tilbyde. I Efterskolen Flyvesandets industrikøkken står sydslesvigeren Tim Schmoll, der fordyber sig i den højere kunst at konstruere en snack-ret af røget tang, dådyr og peberrod.

Tims store passion er udendørslivet. Den deler han med alle elever og ansatte. Sammen med de andre elever fra linjefaget Mad & Kultur udnytter han årstidens råvarer i kreative nyfortolkninger. Flyvesandet er hans springbræt ind i en verden, der vender tradition og teknologi på hovedet i jagten efter den unikke smag og den perfekte ret. Professionelt input fra læreren og efterskolens samarbejde med Kold College i Odense, fodrer Tim med teoretisk viden og praktiske færdigheder, der parret med den unge mands ambitioner ender som en smuk anretning på tallerkenen foran mig.

Smagen er forbløffende anderledes, men alligevel velkendt. Tim smiler; jeg har netop ageret forsøgskanin og prøvesmagt en snack, der i den kommende uge skal serveres ved et officielt arrangement for Efterskoleforeningens ansatte.

Uden at blinke kan Tim skifte mellem dansk og tysk, og fordi jeg taler tysk med ham, bryder hans danske kammerat ind: “Hvis I taler tysk i fem minutter til, så dør jeg,” siger vennen med kasket på hovedet og får os til at le, fordi han prøver at gøre grin med vores samtale.

“Tyskundervisningen skal jeg deltage i, det kræver Sydslesvig,” smiler Tim og fortsætter, mens han krammer sin ►

Eleverne fra Sydslesvig gør en stor forskel på skolen. De er altid hjælpsomme, perspektiverende og skaber en god dynamik. De er en gevinst for skolen

– Efterskolelærer Rasmus Heidke

ke skov. Men først skal skindet trækkes af det døde dyr, og haglene skal fjernes,” forklarer Michael Frandsen.

Ved to nyligt tændte bål i det omtalte stykke skov finder jeg sydslesvigeren Caspar Höcker fra Alt Duvenstedt ved Rendsborg. Han er ved at skrælle grøntsager til ragouten. Caspar er tysk statsborger, men taler dansk med mere fynsk end tysk accent. På Efterskolernes Dag i Sydslesvig fangede Flyvesandet Caspars interesse. Det fik ham til at tage på et weekendophold i det nordfynske, og nu har han byt-

Foto: Efterskolen Flyvesandet

Dagens bytte, placeret i skolens cykelskur. Senere på dagen bliver haren til ragout i en gryde over et bål i den nærliggende skov.

I danskundervisningen har jeg samme niveau som alle andre, men jeg lærer meget af at have en dansk hverdag

– Sydslesvigeren Tim Schmoll

Nordfyns Kattegatskyst, hvor efterskolens elever gerne overnatter i en spartansk hytte ved vandkanten.

Foto: Jeppe Pers

- køkkenmakker, “men det giver nu mest mening for min ven Mathias, som jeg også har tysk sammen med. I danskundervisningen har jeg samme niveau som alle andre, men jeg lærer meget af at have en dansk hverdag.”

Tim har taget 10. klasse på Sønder Brarup Danske Skole, der ligger 10 kilometer sydvest for Kappel i Sydslesvig. Han valgte for oplevelsens skyld at gentage klassetrinnet på en efterskole efter at have oplevet samværet på et 14-dagesophold på en efterskole.

DEN SKOLETRÆTTE ELEV, DER BLEV LÆRER

Efterskolelæreren Rasmus Heidke er kun 25 år gammel, men har allerede fem års undervisningserfaring. Sydslesvigeren med tyske forældre blev smidt ud af 9. klasse på Jes Kruse Skolen i Sydslesvig, fordi han, som han selv forklarer det, var skoletræt.

Rasmus kom på efterskole og blev bidt af lysten til at lære. Så han genoptog sin skolegang på Aabenraa Statsskole, læste til lærer og blev underviser på Flyvesandet, mens han tog uddannelsen.

“Jeg fik øjnene op for, hvor positivt det virkelig kan være at gå i skole og lære noget; den oplevelse har alle fortjent, derfor valgte jeg at blive efterskolelærer.”

Da snakken falder på efterskoleeleverne fra Sydslesvig, lyser hans øjne op:

“Eleverne fra Sydslesvig gør en stor forskel på skolen. De er altid hjælpsomme, perspektiverende og skaber en god dynamik, fordi de tit forholder sig til faglige spørgsmål på en lidt anderledes, men god måde. De er en gevinst for skolen, og samtidigt er de som svampe, der konstant suger ny viden til sig. De kommer hjem til Sydslesvig med en bagage fyldt med nyttige erfaringer. De

kender Danmark, de kender sproget, og de er blevet klogere på sig selv.”

FRIHED OG DISCIPLIN

Mens Rasmus fortæller, hvordan han havnede som underviser på en udendørsefterskole på Nordfyn, spadserer vi sammen ned til Kattegatkysten. Her er landskabet præget af klitter, lavt vand og en vind, der sætter sine tydelige spor på områdets flora. Der er flot på en barsk måde.

En sortmalet, spartansk indrettet hytte er placeret lige i vandkanten.

“Eleverne kan godt lide at overnatte her i weekenden,” siger Rasmus Heidke.

Hvordan finder de unge ud af at administrere deres frihed, vil jeg gerne vide. Jeg kan nemlig hverken få øje på tomme dåseøl eller cigaretskodder.

“Efterskolen har en nultolerancepolitik over for alkohol og andre rusmidler. Hvis skolen har en mistanke om, at nogen ryger hash, så tester vi dem,” oplyser den unge lærer og forklarer, at eleverne bliver underlagt faste regler, som de skal følge, men, at de ellers har meget frihed til at udfordre sig selv.

“Hver morgen klokken syv skal alle elever uanset vejr gå turen ned til kysten. Hvis en elev ikke gør det, bliver vedkommende ved frokosttid kørt fem kilometer væk fra skolen i bil, får stukket en rugbrødsmand i hånden og får lov til at gå hjem,” siger Rasmus Heidke.

EFTERSKOLELIVET TIL HEST

Tilbage på efterskolen opsøger jeg stalderne. Blandt dampende heste, der fodres og strigles, står en anden sydslesviger, der nyder den frihed, som efterskolen giver, 9.-klasseseleven Malin Schmoll, der er Tims lillesøster. Hun er netop hjemvendt fra den daglige ridetur på sin gyldne islandske hest. Eleverne griner sam-

men. De har åbenlyst været på en god tur, upåvirket af det, en byboer nok vil kalde decideret dårligt vejr.

Rutineret hjælper alle hinanden. En pige har problemer med at stige af sin hest. Hun har skadet sin ankel. “Det kan være farligt at ride, det kræver mod. Men her på skolen hjælper vi hinanden, vi støtter hinanden, motiverer hinanden. Vi udfordrer også hinanden, så vi bliver klar over, hvad vi i virkeligheden er i stand til,” siger Malin og fortsætter:

“I går var vi ude at ride i skoven. Den forreste rytter føler sig inspireret og vil galopere på et stykke terræn, der er meget teknisk. Nede bagved er der to, der ikke tror de kan være med. De er måske lidt bange. Men de kan ikke holde deres heste tilbage, så hele flokken sætter i galop og flyver gennem skoven. I dag nærmer vi os igen skoven, og det er de to, der i går red bagerst, der i galop fører feltet gennem det vanskelige stykke.”

“Lignende situationer opstår i undervisningen, hvor vi også er gode til at støtte og hjælpe hinanden. Der er for eksempel en grønlandsk pige på efterskolen. Hun kan godt have det lidt svært. Som sydslesviger kan jeg genkende nogle af de udfordringer, hun har, og kan derfor måske lidt bedre end andre hjælpe og støtte hende.”

Sydslesvigerne på efterskolen trives tydeligvis. Hvordan det får betydning for det danske mindretal i Sydslesvig, at der nu er væsentligt flere elever fra Sydslesvig, der vælger at udfordre sig selv på et langt efterskoleophold i Danmark, må fremtiden vise. ●

Sydslesvigske elever på efterskole

- 97 sydslesvigske elever går i skoleåret 2017/18 på efterskole i Danmark. Det er mere end hver sjette elev fra en sydslesvigsk årgang og det højeste tal siden 1950'erne.
- Der findes 246 efterskoler i hele Danmark. Fælles for alle efterskoler er sammentænkningen af undervisning og samvær og tætte relationer mellem elever og lærere.
- Dansk Skoleforening for Sydslesvig, Efterskoleforeningen og Grænseforeningen arbejder sammen om at få endnu flere sydslesvigere til at gå på efterskole i Danmark.

Kilde: Efterskoleforeningen.

ANMELDELSE

STORVÆRK OM SKOLEDRAMAERNE I SYDSLESVIG

Sydslesvigeren Hans Andresen, der selv har arbejdet på de danske skoler i en menneskealder, viser både, hvor store konflikterne har været på det danske mindretals skoler, og hvor meget bedre sameksistensen er blevet

Af Bertel Haarder

I det fredelige Danmark bliver vi gang på gang overraskede af beretninger om, hvor ufredelig fortiden på mange måder har været, og hvor heldig den nuværende generation er i forhold til tidligere generationer.

Det gælder ikke mindst i grænselandet. De færreste husker, at Sønderjylland ikke blev holdt uden for den frygtelige Første Verdenskrig, og at antallet af døde og lemlæstede fra Nord- og Sydslesvig oversteg de samlede danske ofre for den nationale katastrofe i 1864.

De fleste har også glemt det pres, der hvilede på de danske i de 56 år under fremmedherredømmet, og hvor langt op i vor tid, der fortsat var problemer med at få respekt for de danskes mindretalsrettigheder syd for grænsen. Det gælder ikke mindst skolepolitikken, som altid har været central for mindretallet.

'KUNNE DE DOG IKKE BARE ENES!'

Nord for grænsen var det grundtvigsk frisind, der prægede mindretalspolitikken efter Genforeningen. Undervisningsministeren hed Jacob Appel og var tidligere forstander på Askov Højskole med alt, hvad det indebar af omsorg for skolefriheden. Mantraet var det grundtvigske "jeg kan kun være fri, hvis du også er fri."

Det tyske mindretal fik ligestilling i de offentlige skoler. Der kunne eksempelvis være dansk skole om formiddagen og tysk skole om eftermiddagen. Historikeren Erik Nørr har i *Genforeningens bedste gave* beskrevet, hvordan ligestillingen dog ikke altid førte til harmoni. På en skole tæt

Hvis nogen vil påstå, at der ikke sker fremskridt i denne verden, så skal de bare følge det dansk-tyske grænseland

ved grænsen slukkede den danske lærer omhyggeligt ilden i kakkelloven, før den tyske lærer overtog skolen!

Også syd for grænsen var der på papiret nedfældet vidtgående rettigheder, men i praksis var der langt fra tale om ligestilling. Det kan man læse om i Hans Andre-

sens digre tobindsværk *Sydslesvigs danske skoles historie efter 1920*, der i juni 2017 er udgivet på Syddansk Universitetsforlag.

Minderne vælder op i mig ved læsningen. Min far, Hans Haarder, forstander på Rønshoved Højskole, var dybt involveret som formand for "Sydslesvigsk Udvalg", der gennem "Ejderindsamlingen" kanaliserede penge fra A.P. Møller til tre danske skoler længst mod syd i Ejderlandet, som det officielle Danmark (og det officielle danske mindretal) ikke kunne eller ville støtte.

Det hele begyndte med en kæmpe skuffelse, da der ved afstemningen syd for grænsen kun blev afgivet 12.500 danske stemmer, heraf 9.000 i Flensborg. Denne Flensborg-dominans var måske en del af

baggrunden for stridighederne omkring Ejderlandsskolerne.

Den enlige danske kommuneskole i Flensborg var ikke velset i tyske kredse. Flensborgs overborgmester anklagede rent ud den danske bevægelse for at kapre elever ved "bestikkelse og lignende."

Men han og den tyske side turde alligevel ikke stoppe den danske skolebevægelse af frygt for, at det ville ramme det tyske mindretal i Nordslesvig. Den samtidigt oprettede danske privatskole – den senere Duborg-Skolen – fik større frihed.

Interessant er beskrivelsen af “vandrelærerne” med Niels Kjems i spidsen, der vejledte om danskkurser og danske højskoleophold og derudover forestod en omfattende mødevirksomhed og undervisning, der allerede i 1923-24 var nået op på 14 undervisningssteder med 680 deltagere, hvoraf stort set ingen havde gået i dansk skole.

KAMPENS MÅL

Det lykkedes at holde de dansksindede unge ude af Hitlerjugend, men ikke af arbejdstjenesten, som var en borgerpligt og en forberedelse til militærtjenesten med tilhørende opdragelse i nazistisk ånd.

Flensburger Nachrichten mistænkeliggjorde det danske skolearbejde og hævdede, at kommunistiske “Rigsfjender” søgte ind i de danske organisationer. En del familier blev udelukket fra vinterhjælp, fordi børnene gik i danske skoler. Men det lykkedes dog at fritage børnene og lærerne for den obligatoriske “Hitler-Gruß”.

Anden Verdenskrig var frygtelig for det danske mindretal. Og ved krigsslutningen blev Sydslesvig oversvømmet af øst-tyske flygtninge, som yderligere svækkede mindretallet talmæssigt.

Mange mennesker hjemmehørende i

Sydslesvig og enkelte flygtninge tilsluttede sig den danske bevægelse. Socialdemokrater rundt omkring i Sydslesvig indmeldte sig kollektivt i bevægelsen. Der var danske borgmestre i de større byer, og i Danmark blev der indsamlet op imod en million underskrifter, der krævede neutralisering af Sydslesvig, efterfulgt af en senere folkeafstemning. “Slesvigs Land genvundet, det er kampens mål,” sagde statsminister Knud Kristensen (V) på Rønshoved Højskole og andre steder – hvilket udløste et mistillidsvotum i Folketinget, så han måtte gå af.

Der blev hverken folkeafstemning eller grænseflytning, men da Tyskland blev optaget i NATO, udnyttede Danmark dygtigt – med god hjælp af den norske udenrigsminister Halvard Lange – lejligheden til at få den tyske forbundskansler Konrad Adenauer i tale. Han lovede beredvilligt en “tilfredsstillende løsning” for mindretallene i grænselandet.

Det førte til de historiske erklæringer, København-erklæringen og Bonn-erklæringen, der blandt andet loftede 5%-spærregrænsen og fastsatte en tilskudsprocent på 80 % til de danske skoler samt åbnede for danske eksamensskoler. De to første løfter var allerede opfyldt for det tyske mindretal, men nu blev der også mulighed for genetablering af tyske eksamensskoler i Sønderjylland.

I mine 15 år som undervisningsminister var det mig en stor glæde at være minister for de danske bevillinger til Sydslesvig, ligesom det var en stor glæde i to år som

indenrigsminister at være ansvarlig for forholdet til det tyske mindretal.

Slutstenen for mig var mit lovforslag om oprettelse af Sydslesvigudvalget i 2010. Det var en berigelse hele vejen igennem. Både at følge udviklingen og engagementet i de to mindretal, og at være vidne til mindretallenes forvandling fra at være konfliktpunkter til at være aktiver for begge landsdele. Derfor sagde jeg også ja til posten i Flensborg. Men sådan blev det som bekendt ikke!

Hvis nogen vil påstå, at der ikke sker fremskridt i denne verden, så skal de bare følge det dansk-tyske grænseland. Og læse Hans Andresens imponerende bogværk på i alt 933 sider, som jeg her kun har kunnet give enkelte smagsprøver på. ●

*Hans Andersen:
Sydslesvigs danske
skoles historie efter
1920. Syddansk
Universitetsforlag 2017.
933 sider.*

BERTEL HAARDER er folketingsmedlem for Venstre og tidligere minister.

“Jeg kunne godt tænke mig at være minister, men det skulle være inden for et område, jeg brænder for, som børn- og socialområdet, uddannelse eller landdistrikter. Jeg ville ikke sige ja til hvad som helst,” siger Anni Matthiesen (V).

“JEG VIL VÆRE I ØJENHØJDE MED SYDSLESVIG

Demokratiet er smukkest, når de, der påvirkes af lovgivningen, selv har været med til at forme den. Derfor skal man på Christiansborg lytte til græsrodderne og særligt til dem, som er i mindretal, siger Anni Matthiesen (V), der er ny formand for Folketingets Sydslesvigudvalg

Af Merlin Christophersen
Fotos: Tobias Selnaes Markussen

I de seks år, 53-årige Anni Matthiesen har siddet i Folketinget, har hun beskæftiget sig indgående med børne- og socialområdet, undervisning og landdistrikter. Men hun har meget lidt erfaring med Sydslesvig. Alligevel faldt det hende naturligt at takke ja, da hendes partifælle, Venstres gruppeformand Søren Gade, i starten af september tilbød hende posten som Sydslesvigudvalgets formand.

“Jeg var straks overbevist om, at jeg kunne komme til at brænde for opgaven. Det danske mindretal er for mig at se bår-

ret af ildsjæle, der på forskellig vis kæmper for deres sag og deres område. Det kan jeg genkende mig selv i. Jeg er selv født og opvokset i et landdistrikt, og jeg har været vant til at skulle kæmpe for at få realiseret det, jeg brænder for. Det har præget min tilgang til politik, og selvom det måske ikke ser sådan ud ved første øjekast, mener jeg, der er mange lighedspunkter mellem Sydslesvig og mine egne erfaringer,” siger Anni Matthiesen.

I anledning af sin nye post som formand for Sydslesvigudvalget har Anni ►

► Matthiesen inviteret indenfor på sit kontor på Christiansborg til en snak om sit politiske virke og om Sydslesvig. Bag mødebordet hænger fire litografier af den grønlandske kunstner Kistat Lund.

“I Folketinget har jeg altid kæmpet for dem i periferien. Danmark er sammensat af mange områder og mennesker, og det er vigtigt, at vi lytter til alle, også til landdistrikterne og yderområderne. I og med at flere flytter fra land til by, bliver landdistrikterne en form for mindretal i samfundet, og der mener jeg, at det bliver desto vigtigere, at vi husker dem og tager deres problemstillinger op. Ellers mister vi sammenhængskraften i samfundet og dermed også en masse udviklingsmuligheder. For det er ikke kun i centrene, at de gode ideer skabes.”

“Vi skal holde fast i Danmarks relationer. Det gælder for Grønland, og det gælder

også rigere som mennesker i mødet med mindretallet og ved at kende vores danske historie, som Sydslesvig er en del af,” siger Anni Matthiesen, der ved siden af sin nye post i Sydslesvigudvalget også sidder i blandt andet Udvalget for Landdistrikter og Øer og Grønlandsudvalget.

POLITIK I ØJENHØJDE

Anni Matthiesen har sine rødder i den gamle Helle Kommune mellem Grindsted og Esbjerg omtrent 50 kilometer nord for Kongeåen. Hun er født og opvokset på forældrenes frilandsgartneri små 15 kilometer syd for sit nuværende hjem, parcelhuset i landsbyen Krogager, hvor hun bor sammen med sin samlever, tømrermester og forhenværende folketingsmedlem for Venstre, Kurt Kirkegaard, og den yngste af sine tre sønner, Søren på 19 år. I over 25 år har hun arbejdet i lokalområdet, blandt andet på Grindsted Rådhus og i sin mands tømrervirksomhed, og hun har brugt syv års frivillig indsats på at få opbakning til et fritids- og kulturhus i Stenderup-Krogager.

“Jeg er en af dem i mit parti, der ikke er vokset op i VU-systemet (Venstres Ungdom, red.) og ikke har læst statskundskab. Til gengæld har jeg, siden jeg var 12 år, taget gymnastiklederkurser

og -uddannelser. Jeg har været træner for børnehold og voksenhold i foreningslivet igennem mange år, og jeg har siddet i diverse foreningers bestyrelser. Som f

Anni Matthiesen mener, at der må værnes om kontakten mellem centrum og periferi i Danmark. Hun er en forkæmper for landdistrikterne og yderområderne, der for hende også tæller områderne i Rigsfællesskabet og Sydslesvig. Hun sidder både i Folketingets Grønlandsudvalg og Udvalget for Landdistrikter og Øer.

Det er noget af det allersmukkeste i politik, når man når i mål sammen, når man fra græsrodsniveau lader ting gro op igennem systemet på Christiansborg

for Sydslesvig. Vi har et stærkt bånd til det danske mindretal, og det skal vi pleje og passe på. Vi kan lære af hinanden. Det bliver vi rigere af som samfund. Og vi bliver

rivillig har jeg lært, at man kommer længere ved at involvere en stor gruppe, end hvis man kører soloridt.”

“Det er nok derfor, jeg ikke er den type politiker, der møver sig hen foran tv-kameraerne og har behov for at blive set. Og det er nok også derfor, at mange måske har tænkt, hov, hvem er hun, da jeg blev udnævnt som formand for Sydslesvigudvalget,” siger Anni Matthiesen.

I 2000 meldte Anni Matthiesen sig ind i Venstre på opfordring fra en lokal byrådspolitiker. Hun blev grebet af det partipolitiske arbejde i Venstres organisation, hvor hun hurtigt blev kommuneforeningsformand. I 2007 stillede hun op til Folketinget for første gang og blev valgt ind i 2011. Ved sidste folketingsvalg i 2015 blev hun genvalgt med 8.197 personlige stemmer – flere end hvad Venstre-profiler som de forhenværende ministre Eva Kjer Hansen og Peter Christensen opnåede i Sydjyllands Storkreds. ►

“I Venstre kan der en gang imellem gå for meget skatter, afgifter og økonomi i den. Men vi skal huske at tænke bredere, at vi ikke alle har det lige let med at komme frem i verden, og at vi derfor har en forpligtelse til at understøtte de svageste i samfundet,” siger Anni Matthiesen, der i sit politiske syn er inspireret af sin ældste søn, Mikkel på 26 år, som har autisme.

► I dag henter Anni Matthiesen meget af sin politiske inspiration i møder med lokale netværksgrupper fra skole- og landbrugsområdet.

“Det er noget af det allersmukkeste i politik, når man når i mål sammen, når man fra græsrodsniveau lader ting gro op igennem systemet på Christiansborg. Derfor forsøger jeg altid at involvere de folk i mine beslutninger, som efterfølgende bliver berørt af dem. Alt andet går for mig totalt imod demokratiet.”

“Jeg søger dialogen i øjenhøjde. Derfor har jeg netværksgrupper i min valgkreds, og derfor har jeg allerede planlagt en del ture til Sydslesvig, så jeg kan komme i kontakt med de mennesker, det drejer sig om. Jeg kommer også til at prioritere

årsmøderne og andre vigtige arrangementer i Sydslesvig,” siger Anni Matthiesen.

ET OVERRASKENDE VALG

Anni Matthiesen er ikke blandt de mest kendte folketingspolitikere i Danmark, og heller ikke i Sydslesvig har man lagt særligt mærke til hende. “Anni Matthiesen var ikke et af de navne, der blev hvisket i de sydslesvigske vandrør,” skrev Flensborg Avis om de sydslesvigske forventninger til besættelsen af formandsposten i Sydslesvigudvalget, dagen efter Anni Matthiesen var blevet udpeget.

Der er flere politikere på Christiansborg, der har langt mere erfaring med Sydslesvig end Anni Matthiesen.

Så hvorfor er det lige, at en politiker, der er uerfaren på området, bliver formand for Sydslesvigudvalget? Om der har været andre kandidater i spil, ved Anni Matthiesen ikke, men det betyder heller ikke det store for hende.

“Jeg er overbevist om, at Venstres gruppeformand og statsministeren, der er de to, der har indstillet mig til kulturministeren (der udpeger Sydslesvigudvalgets formand, red.), har gjort sig nogle overvejelser om deres valg. De har nok set det som en fordel, at jeg er fra det sydjyske område og har grænselandet tæt på. Og så ved de, at jeg er en arbejdshest. Når jeg først har sagt ja til noget, lægger jeg alt andet til side. Men jeg tror særligt, det har spillet positivt ind, at de kender mig som en, der ikke søger politiske konfrontationer, men gerne vil nå i mål gennem dialog. Så jeg tror også, jeg er blevet valgt til posten for at skabe ro om tingene,” siger Anni Matthiesen.

KONFLIKT OG DIALOG

Blandt dem, der beskæftiger sig med Sydslesvig, er det alment kendt, at samarbejdet mellem mindretallets foreninger i Det Sydslesvigske Samråd – der omfatter repræsentanter for mindretallets syv hovedforeninger og det frisiske mindretals forening – ikke altid er konfliktfrit. Gennem Sydslesvigudvalget uddeler den danske stat årligt knap en halv milliard kroner til det danske mindretal. Pengene gives som driftstilskud til mindretallets foreninger og institutioner, tilskud til bygge- og anlægsprojekter og projektmidler, som mindretallets foreninger kan søge. Der er ikke altid enighed om, hvad pengene bedst bruges på. Uenigheder diskuteres i samrådet og ikke sjældent

offentligt i blandt andet Flensborg Avis.

Et aktuelt spørgsmål, der rejser debat i samrådet, er et forslag om at give sydslesvigere mulighed for dobbelt statsborgerskab. Forslaget indgår i Folketingets forhandlinger om en ny indfødsretslov. Sydslesvigudvalget har foreslået fem kriterier, efter hvilke dansk statsborgerskab kan tildeles sydslesvigere. Mens nogle sydslesvigere hilser forslaget velkommen, afvises det af andre af frygt for A- og B-hold i mindretallet, da der formentlig

Det danske mindretal er for mig at se båret af ildsjæle, der på forskellig vis kæmper for deres sag og deres område. Det kan jeg genkende mig selv i

kun vil være et fåtal, som vil kunne opfylde kriterierne.

Anni Matthiesen, der som ny formand i Sydslesvigudvalget har haft sit første møde med Det Sydslesvigske Samråd i slutningen af september, er ikke særlig bekymret for den konflikt.

“Jeg kan godt høre, at der er nogen, der er uenige med hinanden. Men jeg er overbevist om, at de langt hen ad vejen alle sammen vil hinanden. Og jeg er sikker på,

at når det med dobbelt statsborgerskab først falder på plads, så vil tingene stille og roligt falde ned igen, og så arbejder man videre, som man har gjort hidtil,” siger Anni Matthiesen, der dog mener, at det er vigtigt, at man i Folketinget lytter til, hvilke kriterier sydslesvigerne selv kunne forestille sig for tildeling af dobbelt statsborgerskab.

“Jeg ved udmærket, at der er forskellige problemstillinger og sager i Sydslesvig, hvor man skal fare med lempe. For når folk går op i en sag med liv og sjæl, så er der også mange følelser involveret. Men jeg er generelt ikke så bekymret for konflikter. Man skal have lov til at sige sin mening, og så er det vigtigt at lytte til hinandens ønsker og komme på plads gennem dialog,” siger Anni Matthiesen.

Også i Sydslesvigudvalget, der ud over Anni Matthiesen tæller Martin Henriksen og Merete Dea Larsen fra Dansk Folkeparti, Christian Rabjerg Madsen fra Socialdemokratiet og Christian Juhl fra Enhedslisten, er man ikke altid enige om tingene.

Et aktuelt konfliktpunkt er et forslag om at oprette et Mindretallenes Hus i Flensborg i samarbejde med den europæiske mindretalsorganisation Federal Union of European Nationalities (FUEN). Mindretallets kulturforening, Sydslesvigsk Forening (SSF), er fortalere for projektet og opfordrer til, at der til formålet bygges nye lokaler, mens de andre ►

- sydslesvigske foreninger i Det Sydslesvigske Samråd er skeptiske over for denne idé. Efter at Sydslesvigudvalget havde besluttet ikke at støtte et nyt byggeri, har SSF sendt en ansøgning til kulturminister Mette Bock (LA). Martin Henriksen har offentligt kritiseret forløbet. Ved at SSF går direkte til regeringen, "bliver Syd-

mindretals foreninger og institutioner. Sprogdebatten tages også op internt i mindretallets foreninger. Den handler om, hvorvidt mindretallet er et sprogligt mindretal eller et sindelagsmindretal, som København-Bonn-erklæringerne fra 1955, der sikrede det danske og det tyske mindretals anerkendelse, definerer det.

Også her er Martin Henriksen en af de mest fremtrædende kritikere.

"Jeg ved godt, at jeg er kommet i en situation, hvor jeg har to DF'ere på den ene side og en socialdemokrat og en fra Enhedslisten på den anden. Så udvalget bliver nok aldrig helt enige, i hvert fald ikke om Martin Henriksens markering i sprogdebatten. Det bliver så

min opgave at være i midten og forsøge at komme i dialog med begge sider," siger Anni Matthiesen.

Sprogdebatten omhandler især det danske mindretals skoler, der drives af Dansk Skoleforening for Sydslesvig, og hvis elevgrundlag i vid udstrækning kommer fra tyske familier, der vælger at sende deres børn på de danske skoler. Martin Henriksen mener, at det danske mindretal er ved at bevæge sig væk fra sit udgangspunkt, når der i skolegården tales tysk i stedet for dansk.

"Jeg er bestemt ikke enig med Martin Henriksen på det her område. Jeg synes, det er vigtigt, at man passer på det danske sprog, men jeg kunne ikke finde

på ovenfra at stille krav om, at der skal tales mere dansk. Ligeledes synes jeg, man skal byde de tyskere velkommen, der gerne vil det danske. Jeg synes, man nogle gange skal give plads og passe på ikke at optrappe konflikter, hvilket jeg synes, Martin Henriksen kommer til her. Men på samme måde er der nok områder, hvor jeg vil være uenig med Christian Juhl eller Christian Rabjerg Madsen. Vi har hver især vores politiske standpunkter, og det er fair nok, at de bliver markeret, og at udvalget bliver brugt som en politisk platform," siger Anni Matthiesen og understreger, at hun som formand vil sikre et godt og dialogsøgende samarbejde både i Sydslesvigudvalget og med Sydslesvig.

MØDET MED SYDSLESVIG

En enkelt gang har Anni Matthiesen mødt det danske mindretal, inden hun blev formand for Sydslesvigudvalget. Det var, da hun for et par år siden besøgte danske mindretalsskoler i Sydslesvig som undervisningsordfører. Det var her, hun fik øjnene op for, at Danmark og Sydslesvig kan lære af hinanden.

"I Sydslesvig kom jeg tæt på mennesker, der brænder for deres område. Lærerne var meget engagerede, og jeg tænkte, at det kunne vi lære af i den danske folkeskole. Da jeg så et par år senere arbejdede med de pædagogiske læreplaner for de danske dagtilbud, tænkte jeg på den anden side, at man i Sydslesvig kunne lade sig inspirere af læreplanerne for at højne kvaliteten i daginstitutionerne. Så der er en gensidighed i, at vi bliver rigere i mødet med hinanden," siger Anni Matthiesen.

Et andet område, hvor man ifølge Anni Matthiesen kan lære af Sydslesvig,

I Sydslesvig kom jeg tæt på mennesker, der brænder for deres område. Lærerne var meget engagerede, og jeg tænkte, at det kunne vi lære af i den danske folkeskole

slesvigudvalget overflødigt," har han sagt til Flensborg Avis.

"Som ny formand bakker jeg naturligvis op om Sydslesvigudvalgets beslutning om ikke at støtte projektet. Men jeg deler ikke Martin Henriksens kritik af forløbet. Jeg synes ikke, man kan klandre SSF for at forsøge at gå andre veje. Sådan er det i livet, man skal kæmpe sine kampe og afprøve de muligheder, der er. Det ville jeg nok også selv have gjort, hvis det var noget, jeg brændte for," siger Anni Matthiesen, der personligt synes, at projektet er spændende.

Over de sidste år har der været stemmer, som i danske medier har kritiseret, at der ikke tales nok dansk i det danske

er i mødet mellem flertals- og mindretalsdanskere. Særligt synes hun, det er vigtigt, at skoleelever mødes.

“I mødet mellem danske og sydslesvigske elever bliver begge klogere. Sydslesvigerne får indblik i dansk kultur og danske omgangsformer, og mange kan i mødet styrke deres sprogkundskaber. De danske elever får på den anden side styrket deres forståelse for samfundsfag, historie og deres interkulturelle kompetencer,” siger Anni Matthiesen.

Et spørgsmål, som er omstridt i mindretallet, er, hvorvidt danske elever også kan benytte sig af mødet med Sydslesvig til at lære tysk. Nogle mener, at det ikke er mindretallets opgave at forbedre danskernes tyskkundskaber. Det er Anni Matthiesen uenig i.

“Vi har brug for at blive bedre til tysk, og det gør vi ved at sætte tysk mere på dagsordenen i skolerne. Det ville være skørt, hvis vi ikke gør det. Tyskland er Danmarks største handelspartner og en vigtig samarbejdspartner. Og det ville også gavne grænsesamarbejdet, hvis flere lærte tysk. Her kan vi godt udnytte, at vi har et dansk mindretal, der bor i Tyskland, og som også taler tysk og kan være med til at sætte sproget på dagsordenen og gøre det interessant.”

“Det kan godt være, at nogle vil mene, det er vildt mange penge, vi i Sydslesvigudvalget uddeler til støtte for mindretallets aktiviteter. Men jeg er overbevist om, at hver eneste krone er givet godt ud og det kommer godt igen på forskellig vis.” ●

SYDSLESVIGUDVALGET er bindeled mellem det danske mindretal i Sydslesvig og Folketinget. Udvalgets medlemmer deltager i møder og arrangementer, der afholdes af de sydslesvigske foreninger og holder sig ajour med forhold, der vedrører Sydslesvig. Sydslesvigudvalget træffer efter ansøgning afgørelse om tilskud og lån til aktiviteter, der gavner det danske mindretal. Endvidere kan udvalget rådgive ministre om forhold på deres område, der vedrører det danske mindretal. Sydslesvigudvalget har fem medlemmer: Anni Matthiesen (V), formand, Christian Rabjerg Madsen (S), Christian Juhl (EL), Martin Henriksen (DF) og Merete Dea Larsen (DF). Folketinget udvælger medlemmerne efter forholdstalsvalg blandt sine medlemmer og kan i særlige tilfælde udpege udvalgsmedlemmer, som ikke er medlem af Folketinget. Kulturministeren udpeger formanden blandt de valgte medlemmer. Med regeringsskiftet i november 2016 rykkede Sydslesvigudvalget på foranledning af kulturminister Mette Bock (LA) fra Undervisningsministeriet til Kulturministeriet.

Kilde: Kulturministeriets hjemmeside: kum.dk

ANNI MATTHIESEN, født 1964. Mor til tre sønner på 19, 23 og 26 år. Samlevende med fhv. MF Kurt Kirkegaard (V) i Krogager. Studentereksamen fra Grindsted Gymnasium. 1987-2006 ansat i Grindsted Kommune i Skoleforvaltningen og Børne- og Kulturforvaltningen. Meldte sig ind i Venstre i 2000. Medlem af Folketinget fra 2011. Venstres ordfører for børn og undervisning, naturordfører samt formand for Sydslesvigudvalget. Tidligere aktiv gymnast, badminton- og volleyballspiller.

SPROGPÆDAGOGIKKEN HOS DET DANSKE OG DET TYSKE MINDRETAL

Mindretallenes skoleforeninger nord og syd for grænsen promoverer sunde værdier over for deres lærere, men de pædagogiske råd er til tider i modstrid med hinanden. Camilla Franziska Hansen, ny ph.d. på den første universitetsafhandling om pædagogiske udfordringer og potentialer på mindretallenes skoler, fortæller om sine resultater

Af Camilla Franziska Hansen

Som lærer på en mindretalsskole er det nødvendigt at have viden om, hvordan sprog- og kulturspørgsmål kan inddrages i undervisningen. I det danske og det tyske mindretals skoleforeningers målsætninger fremhæves netop sprog- og kulturkompetencer som to helt centrale aspekter, som skolerne skal fremme.

Her er der ikke blot tale om kompetencer i relation til mindretalssprog eller -kultur, men også evnen til at kunne begå sig i flertalskulturen. Flertalssproget bliver også fremhævet som et væsentligt element, som børnene skal føres ind i. Det pædagogiske arbejde på en mindretalsskole adskiller sig dermed fra det pædagogiske arbejde som lærer på en flertalsskole ved at være kendetegnet ved et dobbelt sprogligt og kulturelt perspek-

tiv som (selvfølgelig) favoriserer og har særligt fokus på mindretallet, men som også inddrager og accepterer flertalskulturen og -sproget. En sådan dobbeltheden er ikke uden udfordringer og kræver en særlig pædagogik, der for mindretallenes vedkommende konstant skal balancere mellem det, man kan kalde for en ideologisk sprogpolitik og en mere læringsorienteret sprogpædagogik – dette kan sammenfattes under begrebet mindretalspædagogik. I det følgende vil jeg give et eksempel på én central udfordring som gennem mit ph.d.-projekt *Mindretalspædagogik i praksis. En undersøgelse af mindretalspædagogikken i Nord- og Sydslesvig* (2017) er blevet tydelig: At balancegangen mellem politik og pædagogik er en vanskelig affære, som kan være svær for lærerne at håndtere. På den ene side skal

de repræsentere det politiske, der tager udgangspunkt i ét sprog, og på den anden side skal de repræsentere en pædagogik, hvor alle barnets sproglige kompetencer skal ses som ressourcer.

Jeg lægger i den forbindelse særlig vægt på sammenhængen mellem skoleforeningernes målsætninger og så det, lærerne giver udtryk for at gøre i deres hverdag. Sammenhængen og samspillet mellem værdier, materialer og praksis er ifølge den amerikanske teoretiker James A. Banks,

Foto: Gertrud Termansen/Dansk Skoleforening for Sydslesvig

Lærerne på mindretalsskolerne nord og syd for grænsen vil gerne bruge begge sprog i undervisningen, men gør det ifølge Camilla Franziska Hansen alligevel sjældent.

der er leder af Center for Multicultural Education ved University of Washington, afgørende, når det gælder succesfulde pædagogiske indsatser.

SKOLEFORENINGERNES MÅLSÆTNINGER

Ser man nærmere på de målsætninger, skoleforeningerne har opstillet for deres arbejde, bliver det tydeligt, at der på en lang række områder er sammenfald mellem skoleforeningernes værdier. De kan sammenfattes således: 1) At dygtiggøre

børnene i mindretalssproget og -kulturen. 2) At fremme bevidstheden om et tilknytningsforhold til mindretalsnationen. 3) At dygtiggøre børnene i flertalssproget og -kulturen. 4) At fremme en tilknytning til regionen. 5) At fremme tolerance og demokratisk handling hos børnene.

Som lærer ved en mindretalsskole skal man altså ikke blot videregive sproglige kompetencer til børnene, men også formidle en kulturforståelse og et tilknytningsforhold til både mindretals- og ►

► flertalsnationen. Det er dette dobbelte perspektiv, der gør mindretallenes skoler til særlige institutioner, der adskiller sig fra flertalsskolerne.

For at imødekomme disse krav har skoleforeningerne igangsat en række forskellige tiltag, der skal understøtte lærerne i deres arbejde. Begge skoleforeninger har udarbejdet materiale til lærerne, som har

Det er derfor nødvendigt for mindretallene at udarbejde en sprogpolitik, der tydeligt adskiller det politiske opdrag, som mindretallene repræsenterer, og det pædagogiske opdrag, som skolerne skal udfylde

til formål at rådgive dem i, hvordan børnene undervises bedst muligt, således at det overordnede mål om at føre eleverne ind i både den tyske og den danske kultur kan indfries.

I det tyske mindretal udarbejdede man i 2004 et såkaldt sprogkoncept. Sprogkonceptet er et informationsmateriale med forslag til, hvordan eleverne bedst muligt understøttes i deres tilegnelse af andetsproget. Materialet henvender sig både til forældre og lærere og indeholder blandt andet overordnede informationer om andetsprogstilegnelse og mere

konskrete retningslinjer for det pædagogiske arbejde i de tyske mindretalsinstitutioner.

Sprogkonceptets overordnede målsætning ligger i at behandle både det tyske og det danske sprog som ligeværdige, dog med fokus på indlæringen af mindretalsproget, fordi der i en mindretalspædagogisk sammenhæng er tale om det,

man kan kalde for en begrænset form for tosprogethed, hvor mindretalsproget altid har prioritet. Med udgangspunkt i forskningsviden om, hvordan man tilegner sig et andetsprog, lægges der her vægt på, at elevernes førstesprog er et vigtigt redskab i læringen af andetsproget. Af sprogkonceptet for det tyske mindretal fremgår det: "Udgangspunktet for erhvervelsen af andetsproget er kompetencerne i førstesproget, hvormed barnets identitetsudvikling sætter ind."

Her argumenterer man altså med udgangspunkt i pædagogisk teori for, at førstesproget kan og skal bruges som hjælpemiddel til tilegnelsen af andetsproget. Dette er i tråd med nyere sprogforskning, som fremhæver, at anerkendelse af elevernes sproglige og kulturelle baggrund kan bidrage til øget motivation for at lære sprog, idet barnets identitet anerkendes og værdsættes.

Også i Sydslesvig har man inddraget disse teoretiske overvejelser. I bogen *Mindretalspædagogik* (2012) fremhæver Lisbet Buhl Mikkelsen, at man i Dansk

Skoleforening for Sydslesvig er gået over til at have følgende sprogsyn:

"Elevernes to sprog skal anerkendes og udvikles. Den danske sprogtilegnelse skal støttes så godt som muligt ved at indtage alle muligheder og redskaber, der er til rådighed, herunder også børnenes tysksproglige kompetencer."

Både i det danske og det tyske mindretals skoleforeninger har man altså inddraget moderne overvejelser i de materialer, der skal guide lærerne i at udfylde skoleforeningernes målsætninger.

Samtidig promoverer skoleforeningerne en såkaldt funktionel adskillelse af sprogene.

Det vil sige, at hvert sprog har en særlig funktion og derfor udelukkende anvendes i forbindelse med denne funktion. Den tyske skoleforening råder konsekvent til at adskille mindretals- og flertalssproget, hvilket blandt andet skal bidrage til en øget bevidsthed om tosprogethed hos eleverne.

Grundideen bag den funktionelle adskillelse for mindretallenes vedkommende er, at mindretalsproget er undervisningssproget i alle fag, undtaget sprogfagene. På de tyske mindretalsskoler er tysk dermed undervisningssprog i alle fag undtagen dansk, engelsk og så videre. Og på de danske mindretalsskoler er undervisningssproget dansk bortset fra i fag som tysk og engelsk. Som Karoline Kühl har formuleret kan mindretallenes skoler ud fra dette afgørende aspekt betragtes som etsprogede skoler, hvor tosprogetheden udelukkende kommer til udtryk gennem undervisningen i fagene dansk og tysk på modersmålsniveau. På den måde er mindretalsskolernes mål en form for 'dobbelt etsprogethed.'

Når lærerne altså på den ene side opfordres til at betragte børnenes første sprog som ressource til læring af mindre-

Begge skoleforeninger anbefaler at adskille brugen af henholdsvis dansk og tysk i undervisningen.

Meget pædagogisk teori peger ifølge Camilla Franziska Hansen på, at børns modersmål kan fremme indlæringen af et andetsprog.

- talssproget og samtidig opfordres til at adskille sprogene, ser disse råd ud til at være i modstrid med hinanden.

I HVERDAGEN

Dette misforhold blev tydeligt i forbindelse med den spørgeskemaundersøgelse, jeg foretog i forbindelse med ph.d.-projektet. Undersøgelsen blev sendt ud til alle lærere på mindretalsskoler i Nord- og Sydslesvig. Her fremgik det, at lærerne i høj grad var enige i, at barnets første- og andetsprog må betragtes som vigtige ressourcer for børnenes identitet, og at både tysk og dansk derfor bør inddrages i undervisningen. Hele 89 % af de sydslesviske lærere, der deltog i undersøgelsen, og 95 % af lærerne i Nordslesvig, var helt enige i, at barnets første og andet sprog er vigtige ressourcer for dets identitet, og at både tysk og dansk derfor bør inddrages i undervisningen. Der ser altså ud til at

De fem værdier, de to skoleforeninger ifølge Camilla F. Hansen deler:

- At dygtiggøre børnene i mindretalssproget og -kulturen.
- At fremme bevidstheden om et tilknytningsforhold til mindretalsnationen.
- At dygtiggøre børnene i flertalssproget og -kulturen.
- At fremme en tilknytning til regionen.
- At fremme tolerance og demokratisk handling hos børnene.

Camilla Franziska Hansens ph.d.-afhandling *Mindretalsspædagogik i praksis. En undersøgelse af mindretalsspædagogikken i Nord- og Sydslesvig* (2017) kan læses på ucsyd.dk/forskning.

være konsensus om vigtigheden af at anerkende børnenes første- og andetsprog og om at inddrage begge sprog i undervisningen.

Det er derfor interessant, at svarene ser noget anderledes ud, når sproglærerne spørges direkte ind til deres sprogbrug i undervisningen. Spørgeskemaundersøgelsen viser i den forbindelse, at 13 % af tysklærerne i det tyske mindretal ofte benytter sig af dansk (flertalssproget) i undervisningen, mens 33 % gør dette engang imellem, 33 % sjældent og 20 % aldrig. For det danske mindretal er tallene endnu lavere. Her svarer 4 % af dansklærerne, at de ofte gør brug af det tyske sprog i undervisningen, 34 % svarer engang imellem, 45 % gør det sjældent, og hele 16 % bruger aldrig flertalssproget i undervisningen.

Lærerne i både det danske og det tyske mindretal er altså enige i, at det er vigtigt at anerkende børnenes tosprogethed. I undervisningen benytter en overvejende del sig dog kun sjældent af det sprog, der ikke er undervisningssproget. Spørgeskemaundersøgelsen peger dermed ikke alene på, at der i mindretallene er forskel på de forventninger, lærerne har til deres egen undervisning og det, de rent faktisk gør, men at der også er en forskel i forhold til de forventninger, skoleforeningerne har til lærernes undervisning.

Når lærerne på den ene side tilskyndes til at benytte børnenes første sprog som ressource til læring af mindretalssproget, og lærerne samtidig opfordres til at adskille sprogene, kan dette være med til at forklare, hvorfor lærerne på den ene side ser det som efterstræbellesværdigt at inddrage både elevernes første- og andetsprog i undervisningen, og på den anden side kun i begrænset omfang gør det.

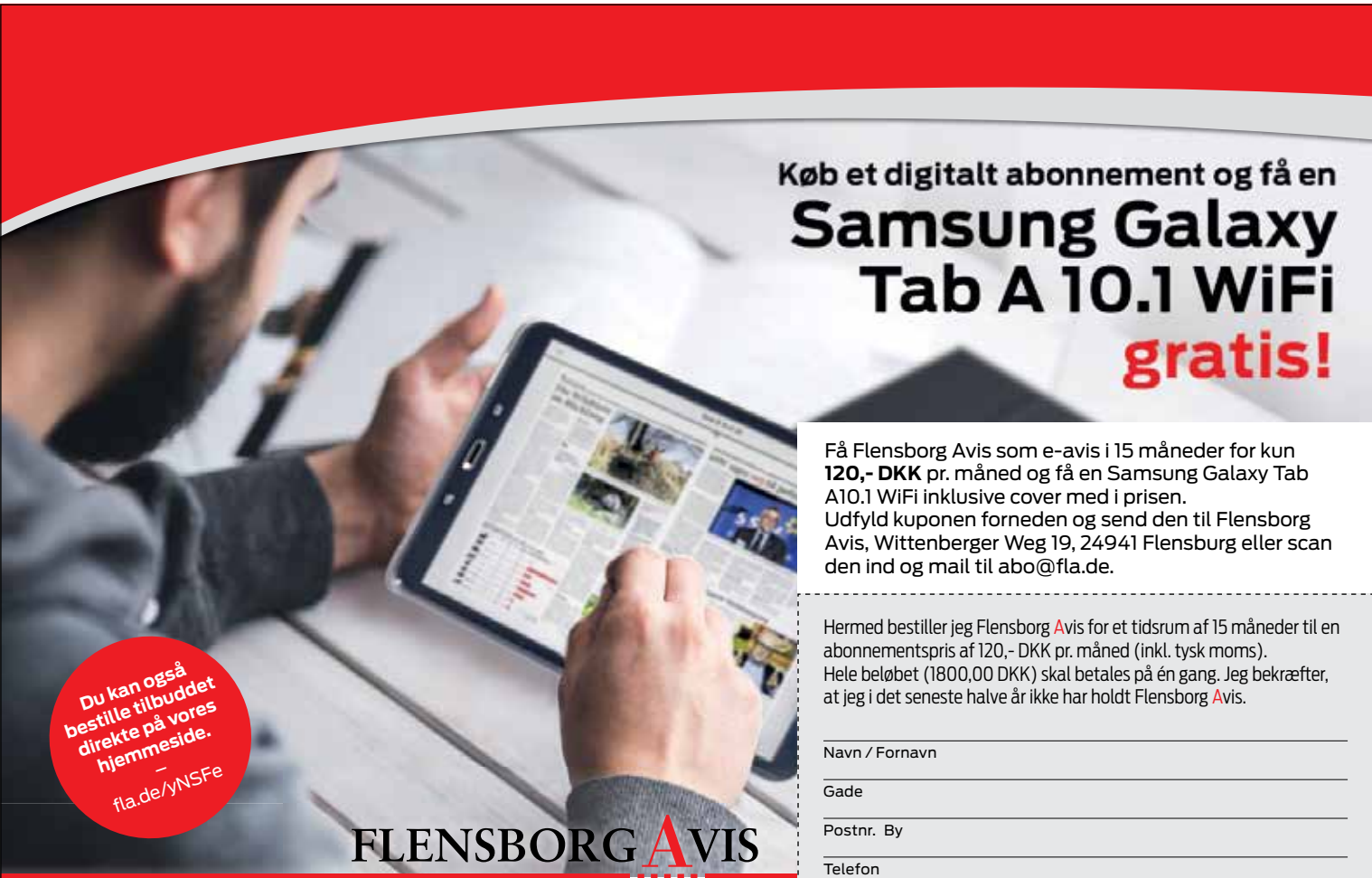
Man kan altså argumentere for, at de dokumenter, der giver konkrete retningslinjer for det pædagogiske arbejde for lærere ved mindretalsskoler, til dels indeholder informationer, der peger i forskellige retninger. Fra skoleforenin-

gernes side anbefales der forskellige, modstridende handlemåder. Når konceptet omkring indlæring af sprog i mindretallene ikke er entydigt, kan det skabe usikkerhed hos lærerne, som kan være i tvivl om, hvilke sproglige handlemåder der er legitime.

Spørgeskemaundersøgelsens resultater kan læses som udtryk for denne usikkerhed. Det er derfor nødvendigt for mindretallene at udarbejde en sprogpolitik, der tydeligt adskiller det politiske opdrag, som mindretallene repræsenterer, og det pædagogiske opdrag, som skolerne skal udfylde. ●

CAMILLA FRANZISKA HANSEN er adjunkt på UC Syd og en del af Center for mindretalspædagogik under UC SYD.

Annonce

Køb et digitalt abonnement og få en Samsung Galaxy Tab A 10.1 WiFi gratis!

Få Flensburg Avis som e-avis i 15 måneder for kun **120,- DKK** pr. måned og få en Samsung Galaxy Tab A10.1 WiFi inklusive cover med i prisen. Udfyld kuponen forneden og send den til Flensburg Avis, Wittenberger Weg 19, 24941 Flensburg eller scan den ind og mail til abo@fla.de.

Hermed bestiller jeg Flensburg Avis for et tidsrum af 15 måneder til en abonnementspris af 120,- DKK pr. måned (inkl. tysk moms). Hele beløbet (1800,00 DKK) skal betales på én gang. Jeg bekræfter, at jeg i det seneste halve år ikke har holdt Flensburg Avis.

Navn / Fornavn _____

Gade _____

Postnr. By _____

Telefon _____

E-mail _____

☐ Jeg er indforstået med, at I kontakter mig pr. telefon eller skriftligt (brev/mail) for at orientere mig om andre tilbud fra Flensburg Avis. Denne samtykkeerklæring kan til enhver tid tilbagekaldes.

Dato _____ Underskrift _____

FLENSBORG AVIS

... vi gør Danmark lidt større

Du kan kontakte vores abonnementsafdeling for flere oplysninger på telefon: +49 (0) 461 5045 0 eller på mail: abo@fla.de. Tilbuddet er gyldigt frem til den 22.12.2017 kl. 11 og forudsætter, at den nye abonnent ikke har holdt Flensburg Avis det seneste halve år. Tablet og cover vil blive sendt til dig, efter at fortrydelsesfristen på 14 dage udløber, og abonnementet er betalt. Det valgte abonnement fortsætter automatisk efter de 15 måneder, og indtil abonnementet afbestilles hos Flensburg Avis. Fortrydelsesretten skal inden to uger gøres gældende over for Flensburg Avis. Fristen overholdes, hvis tilbagekaldelsen er afleveret hos postvæsenet inden 14 dage efter bestillingen. Yderligere informationer vedrørende Flensburg Avis' almene forretningsbetingelser, fortrydelsesretten og erklæring vedrørende databeskyttelse findes på www.fla.de under Impressum.

Du kan også bestille tilbuddet direkte på vores hjemmeside.
—
fla.de/YNSFe

HISTORIEQUIZ

1.

Under Første Verdenskrig opførte den tyske hær 1916-1917 en forsvarsstilling med talrige bunkers på tværs af Sønderjylland fra Hoptrup i øst til Skærbæk i vest. Mange bunkers er endnu delvist bevaret. Hvad hedder stillingen?

Foto: Grænseforeningen

2.

I 2001 fik færgeoverfarten Ballebro-Hardeshøj mellem Sundevad og Als en splinterny færge, der er opkaldt efter en fremtrædende lokal erhvervs-kvinde. Hvad hedder færgen?

3.

Christiansfeld er blandt andet kendt for sine honningkager. Byen blev grundlagt i 1773 af indvandrere, der tilhørte en protestantisk bevægelse. Den kendes som "Brødremenigheden," men bevægelsen har egentlig navn efter en by i Sachsen, som blev den første, de grundlagde. Hvad hedder byen, og hvad kaldes bevægelsen?

4.

Ved Folketingsvalget i 2015 blev Dansk Folkeparti det største parti i Sydjyllands storkreds. Hvem var opstillet som partiets spidskandidat i valgkredsen?

5.

En kendt sønderjysk historiker og foredragsholder var i en kort periode i 1993 formand for Grænseforeningen, men måtte trække sig, da han afslørede, at han ved kommunalvalget havde stemt på Slesvigsk Parti (det tyske mindretals parti). Hvad hedder han?

6.

Ved Helgoland udkæmpede østrigske og danske krigsskibe i maj 1864 et søslag, som Danmark almindeligvis regnes for vinder af. Orlogskaptajn E. Suensons flagskib hed Niels Juel. Men hvad hed den stærkeste danske fregat?

Foto: Wikipedia

7.

I Danmark udkommer satirehæftet Svikmøllen og indtil 2014 også Blæksprutten. Også i Sønderjylland er der siden 1946 udkommet et satiremagasin. Hvad hedder magasinet?

8.

Ejrisju (sometider stavet Ajresju eller Airtsju) er en sønderjysk stuvning med kød (svin eller lam), hvidkål og kartofler. Det er kartoflerne, der jævner stuvningen, når de koges ud. Det ejendommelige navn er ikke sønderjysk, men en sproglig forvanskning af navnet på en ret fra et ganske andet land. Hvilket ret og hvilket land?

Foto: Wikipedia

9.

Under og lige efter Første Verdenskrig udstedte de enkelte kommuner på grund af manglen på metal små pengesedler til erstatning for mønter. De var ofte smukt illustreret med lokale motiver og er i dag samlerobjekter. Hvad kalder man disse pengesedler?

10.

En af de værste stormfloder, der har ramt den sønderjyske vestkyst, hedder på frisisk "Der grote Mandränke". Tredivede kirkesogne forsvandt, herunder byen Rungholt, og mange tusinde mennesker druknede. Hvornår ramte stormfloden?

POINT

10 point: Du er virkelig skrap.
Har du kigget?

6-9 point: Udmærket.

3-5 point: Du kom gennem quizen med æren i behold.

0-2 point: Der er plads til forbedring.

René Rasmussen er quizmaster. Han er historiker og museumsinspektør ved Sønderborg Slot.

Foto: Helge Krempin

SVAR

1: Sikringsstilling Nord (Sicherungsstellung Nord). 2: Bitten Clausen. 3: Herrnhut og herrnhuter. 4: Kristian Thulesen Dahl. 5: Jørn Buch. 6: Jylland. 7: Æ Rummelpot. 8: Irish stew og Irland. 9: Nødpengesedler. 10: 16. januar 1362.

THERKELSENS HJØRNE

KALENDER

Mindeord over Inge Adriansen

Af Knud-Erik Therkelsen

Inge Adriansen er død. Efter flere års kamp mod kræften måtte hun meget mod sin vilje give op. Hun havde stadig meget, hun gerne ville udgive, og jeg er sikker på, at hun brændende ønskede at få lov til at sætte sit præg på markeringen af 100-året for Genforeningen i 2020. Men sådan skulle det ikke blive.

Og dog. For Inge Adriansens store forfatterskab har sat sig meget tydelige spor i hele formidlingen af Sønderjyllands og Danmarks historie. Og hun har meget markant åbnet for, at historikernes fagkundskab kom ud til en bredere kreds og dermed været med til at skabe en bredere folkelig forståelse for, hvorfor Danmark og vi danskere blev, som vi blev.

I 1988 ødelagde Inge Adriansen ganske eftertrykkeligt myten om Christian den 2. og "Det runde Bord". Hendes undersøgelser af regnskaberne fra Sønderborg Len viste, at historien ikke kunne være sand, og at Carl Blochs berømte maleri var fri fantasi.

Samme år skrev Inge Adriansen et vægtigt kapitel i udstillingsbogen til *Mythen der Nationen. Ein Europäisches Panorama* på Historisk Museum i Berlin. Overskriften var "Danmark, for fane, sprog og hjemstavn." Udstillingens pointe var at vise, hvordan de europæiske folkeslag i begyndelsen af 1800-tallet havde brugt de samme myter og symboler i forskellige udformninger i litteratur og kunst for at skabe deres egen grundlagsfortælling om fædrelandet. Altså at den europæiske forskellighed i virkeligheden har udgangspunkt i den samme europæiske grundfortælling.

Inge Adriansen trak på denne måde vores nationale myte ud af sin særegenhed og gjorde den ordinær og til en del af en

større fælles fortælling. Myter præger vores historieopfattelse, de forenkler og gør tilværelsen forståelig og forklarlig og giver identitet. Inge Adriansen havde en kritisk tilgang til myterne og et stærkt ønske om at grave sandheden bag dem frem – og at formidle denne sandhed.

Inge Adriansen forstod baggrunden for den nationale modsætningstænkning nord og syd for grænsen, men i hele sit arbejde forsøgte hun at inspirere alle, som ville lytte, til at komme ud af den og videre. Det gjaldt ikke mindst den myte, at den tyske nation i sig selv var hovedfjenden.

Inge Adriansen trak vores nationale myte ud af sin særegenhed og gjorde den til en del af en større fælles fortælling

Inge Adriansen var i Grænseforeningens lokalforeninger en højt respekteret foredragsholder, der med sin store viden og fortælleglæde kunne fængsle en tilhørerskare. Hun var altid til rådighed og altid en inspirationskilde med klare og ofte skarpe synspunkter.

Inge Adriansen vil også efter sin død sætte sit præg på historieformidlingen – herunder markeringen af 100-året for Genforeningen i 1920. ●

Knud-Erik Therkelsen
er generalsekretær i Grænseforeningen

DECEMBER

13/12:

Ordinært møde i Det Sydslesvigske Samråd

JANUAR 2018

15/1

Møde i Grænseforeningens formandskab. Middelfart

FEBRUAR 2018

10/2

Lokalforeningsmøde i Jystrup

17/2

Lokalforeningsmøde i Middelfart

20-21/2

Sydslesvigsk årgangsbesøg i København

23-25/2

Ferie for alle i Herning

Foto: Wikipedia

24/2

Efterskolernes Dag i Sydslesvig. A.P. Møller Skolen

LOKALFORENINGER

FOREDRAG OG MØDER ARRANGERET AF LOKALFORENINGERNE

Medmindre andet er nævnt, kan man tilmelde sig uanset bopæl eller medlemskab af lokalforeningen.

SYDDANMARK Odense og omegn

Afstemningsfest. 9. februar kl. 15:00. Henriette Hørlücks Skole, Slotsvæget 1, 5000 Odense C. Historiker Lars N. Henningsen vil fortælle ud fra sin bog "Værdikamp og folkeuro. Bønder, præster og øvrighed i 1790'ernes Slesvig". En historie, som er højest relevant i dette reformati- onsjubilæumsår. Og som blandt meget andet tangerer det altid levende spørgsmål om tradition kontra fornyelse i kirken.

Sønderborg

Afstemningsfest. 11. februar kl. 14:00. Broagersalen ved Broager-Hallen. Afstemningsfest med museumsinspektør Axel Johnsen, Sønderborg Slot, som taler. Allsundorkestret underholder. Kaffe/lagkage kan købes. Arrangeres i samarbejde med Broager Nationale Udvalg og Foreningen Norden.

Rødding – Vejen Grænseforening

Afstemningsfest. 10. februar kl. 14:00. Konfirmandhuset, Brudepladsen 1, Skodborg, 6630 Rødding. Pris for foredrag og kaffe: 60 kr.

Afstemningsfest. 10. februar kl. 19:30. Sdr. Hygum Forsamlingshus, Ribevej 51, Sdr. Hygum, 6630 Rødding. I Sdr. Hygum er vi så heldige at have fået en aftale

med den danske ambassadør i Tyskland, Friis Arne Petersen, som vil komme og holde foredrag. Aftenen vil blive krydret med fællessange, kaffe og kage. Prisen er 75 kr. inkl. kaffe og kage.

Aabenraa

Sangcafé. 12. december kl. 09:30. Folkekulturhuset Rebbølcentret, Vollerupvej 45, 6392 Bolderslev. Julesangcafé. I samarbejde med Ældresagen.

Foredrag. 8. januar kl. 14:30. Folkekulturhuset Rebbølcentret, Vollerupvej 45, 6392 Bolderslev. Foredrag ved Jørn Buch. Pris 80 kr. inkl. kaffe.

Sangcafé. 9. januar kl. 09:30. Folkekulturhuset Rebbølcentret, Vollerupvej 45, 6392 Bolderslev. Sangcafé i samarbejde med Ældresagen. Pris inkl. kaffe og hjemmebagte boller 35 kr.

Sangcafé. 23. januar kl. 09:30. Folkekulturhuset Rebbølcentret, Vollerupvej 45, 6392 Bolderslev. Sangcafé i samarbejde med Ældresagen. Pris inkl. kaffe og hjemmebagte boller 35 kr.

Foredrag. 5. februar kl. 14:30. Folkekulturhuset Rebbølcentret, Vollerupvej 45, 6392 Bolderslev. Foredrag ved Jørn Buch. Pris 80 kr. inkl. kaffe.

Sangcafé. 6. februar kl. 09:30. Folkekulturhuset Rebbølcentret, Vollerupvej 45, 6392 Bolderslev. Sangcafé i samarbejde med Ældresagen. Pris inkl. kaffe og hjemmebagte boller 35 kr.

Afstemningsfest. 10. februar kl. 19:30. Folkehjem i Aabenraa, Haderslevvej 7, 6200 Aabenraa. Bag arrangementet på 98-års-

dagen for afstemningen i zone 1 står Sprogforeningen, Foreningen Norden, Frederiksklubben, Sønderjysk Skoleforening og GF Aabenraa.

Vejle Vestereg

Foredrag. 10. januar kl. 19:00. Religiøse årsager til den Slesvigske udvandring til USA 1864-1914. Bredsten Sognehus, Kirkegade 7, 7182 Bredsten. Cand. mag. Jan Pöhlmann Jessen. Dette foredrag kaster et nyt lys over mindre kendte religiøse sider af udvandringen fra Slesvig til USA: I samarbejde med Bredsten menighedsråd, Balle Valgmenighed og Folkeuniversitet-Vejle. Betaling for kaffe 25 kr.

Afstemningsfest. 10. februar kl. 15:00. Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, 7182 Bredsten. Forfatter Pernille Juhl fortæller ud fra sine bøger *Vent på mig*, *Marie* og *Når solen står højest*. I samarbejde med Historisk Samfund for Sydøstjylland og Folkeuniversitet-Vejle. Entre og kaffe 80 kr.

Haderslev

Sangaften. 18. januar kl. 19:00. Vojens Musik- og Kulturhus Vestergade 20, 6500 Vojens. Karen Hanne Munk, efterskolelærer og cand. mag. i musik og etnografi, medlem af Højskolesangbogsudvalget, er en fast del af sæsonprogrammet. Ud over fællessang vil Karen Hanne Munk fortælle om en række af de 572 sange i 18. udgave af Højskolesangbogen. Entre/kaffe: 80 kr. Tilmelding senest to hverdage før til Finn Lyster tlf. 74 52 59 79 (mobil 28 31 42 41) eller Peter Popp Andersen 74 56 22 77 (mobil 20 66 76 22)

Afstemningsfest. 10. februar kl. 14:00. Hotel Norden, Storegade 55, 6100 Haderslev. Fhv.

heneralkonsul Henrik Becker-Christensen, Flensborg, holder festtalen. Som fast tradition skal vi også lytte til sangkoret De Hylende Hunde fra Øster Lindet under ledelse af Ellinor Jensen suppleret med en lang række fællessange. Entre/Kaffe: Medlemmer/ikke medlemmer 100kr./150 kr. Tilmelding senest 2 dage før til Finn Lyster tlf. 74 52 59 79 (mobil 28 31 42 41) eller Peter Popp Andersen 74 56 22 77 (mobil 20 66 76 22)

Grænseforeningerne på Fyn

Foredrag. 18. januar kl. 19:30. Ringe Bibliotek, (store Sal), indgang fra Centrumpladsen, 5750 Ringe. Anke Spoorendonk om sin ministertid. Anke har været et fremtrædende medlem af det danske mindretals politiske parti, SSW. Vi skal høre hende fortælle om, hvordan hun som mindretalsmedlem oplevede denne tid som minister for flertallet. Entre: 50 kr. (incl. kaffe/the og kage)

Tønder

Grønlangkålsspising. 23. januar kl. 18:00. Slogs Herreds Hus, Slogsherredsvej 20, Bylderup-Bov. Efter spisning af grønlangkål og citronfromage er der underholdning ved Alskvartetten, som blev grundlagt i 2011 og består af fire musikere fra Sønderjyllands Symfoniorkester. Pris for hele arrangementet 200 kr. Tilmelding Slogs Herreds Hus 74 76 24 00, Ingeborg Dahlmann 74 76 24 01 eller Birgitte Gabs 28 57 21 18 senest 18.1.

Afstemningsmøder. 10. februar kl. 19:00. Møgeltønder, Skærbæk, Bredebro, Løgumkloster, Toftlund og Jejsing. Der holdes afstemningsmøder i Møgeltønder, Skærbæk, Bredebro, Lø-

gumkloster, Toftlund og Jejsing. Møderne, der arrangeres lokalt, støttes af Tønder Amts Grænseforening og vil blive annoceret i ugeaviserne.

Kolding og omegn

Spis sammen aften. 24. januar kl. 18:00. Hotel Vamdrup, Torvet 1, 6580 Vamdrup. Tove Sørensen fortæller og viser billeder om "Vamdrup som møbel-by". Pris for dagens ret og en genstand (øl/vand/vin) + kaffe med en småkage: 165 kr. Tilmelding senest den 17. januar på telefon 26 90 95 63 eller 40 32 98 87 (helst efter kl. 17). Arrangeret i samarbejde med Historisk Topografisk Forening i Vamdrup.

Afstemningsfest. 10. februar kl. 14:00. Seniorhuset, Skolegade 10, 6070 Christiansfeld. Festlig holdelse af afstemningsdagen den 10. februar. Festtalen holdes af kultur- og kirkeminister Mette Bock. Et mere udførligt program vil kunne læses i dagspressen. Pris inkl. kaffebord 75 kr. Tilmelding senest mandag den 5. februar til Henning Haugaard på telefon 51 18 29 78 eller mail: haugaardkolding@mail.tele.dk. Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden og Udvalget til afholdelse af Nationale Minidesamvær.

Esbjerg

Foredrag. 25. februar kl. 14:00. Om tyskerbørn – søgen efter sandheden. Bramming Sognegård, Nørregade 58 Bramming. Musiker og journalist Hans R. Rømer fortæller.

MIDTJYLLAND

Randers og omegn

Adventsmøde. 07. december kl. 19:30. Krstrup Sognegård Adventstale, kaffebord og fællessang.

"Glant awten". 21. januar kl. 17:00. Johanneskirkens mødelokale, Vorup Boulevard 29, 8940 Randers SV. Sønderjysk grønlangkål og rugbrødstorte. Sang og fortælling. Pris 120 kr. Tilmelding senest 12. januar til Ingeborg Grønbæk: tlf. 8642 8081 eller Karen-Margrethe Møller: tlf. 2192 1135

Horsens og omegn

Grønlangkål. 7. februar kl. 18:00. Klostergårdens lokaler, Havne Allé 12A i Horsens. Grønlangkål, pølser og skinke. Karin og Carl vil igen lave maden til os med en dejlig dessert til afslutning. Efter maden vil Horsensforfatteren Henrik Nørsgaard som afslutning på aftenen fortælle ud fra bogen *En Verdenskrig Kom på Tværs*. En beretning om syv skæbner fra Anden Verdenskrig. Aftenens menu, inkl. kaffe og foredrag 125 kr. pr. person. Drikkevarer kan købes. Tilmelding er nødvendig senest 1. februar til Egon Mahncke tlf. 20 46 57 53 eller Jens Nørsgaard tlf. 50 95 92 80.

Silkeborg-Hammel og omegn

Foreningen Norden inviterer til nytårskur. 11. januar kl. 18:00. Medborgerhuset, Bindslevs Plads 5, Silkeborg. Foreningen Norden inviterer til nytårskur med gule ærter. Nytårskuren er altid en god anledning til at mødes og ønske hinanden godt nytår. Kl. 18:00: Lækre traditionelle gule ærter med tilbehør – derefter får vi kaffe med æblekage. Kl. 20:00: Vi læner os mætte og veltilpasse tilbage og lader os atter under-

holde af Pottemageregnens Cabaret-hold med "Et smil og sang". Tilmelding: Grethe Svendsen på tlf. 86 84 69 92 / 21 77 91 10 eller grethe.svendsen@skolekom.dk – senest 4. januar 2018. Pris 200 kr inkl. en øl eller vand, en snaps, gule ærter, kaffe/te med æblekage og underholdning.

Foredrag 29. januar kl. 19:00. Medborgerhuset, Bindslevs Plads. Ved medlem af Sydslesvigudvalget, MF Christian Juhl: "Mindretalspolitikken." Det bliver spændende at høre, hvad han og hans parti mener om vore nationale mindretal og mindretalsproblematikken generelt i EU samt om arbejdet i Sydslesvigudvalget. Kaffe/the med brød 50 kr.

Skjern-Tarm-Videbæk Egnen

Nytårskur. 6. januar kl. 16:00. Frivilligcenteret, Rolighedsvej 5, Videbæk. Vi begynder året med at ønske hinanden godt nytår med champagne og kransekage. Derudover vil vi synge et par sange samt høre nyt fra Grænseforeningen. Arrangementet er gratis.

Foredrag. 11. januar kl. 19:30. Aktivitetscenteret, Holmelunden 10, Ringkøbing. Besøg af tidligere videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen. Hun vil fortælle om, hvorfor hun er forelsket i Gotland. Pris 80 kr. for foredrag og kaffe. Tilmelding senest 8. januar til pmjohannsen@gmail.com / tlf. 29 26 89 43.

Ringkøbing og omegn

Foredrag. 11. januar kl. 19:30. Aktivitetscentret, Fjordparken, Holmelunden 10, Ringkøbing. Vi får denne aften besøg af tidligere videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen, Staby. Charlotte Sahl-Madsen er "Forelsket i

Gotland", og hvorfor hun er det, vil hun i ord og billeder delagtiggøre os i. I samarbejde med Grænseforeningen Skjern/Tarm/Videbæk. Pris 80 kr. for foredrag og kaffe. Tilmelding til pmjohannsen@gmail.com / tlf. 29 26 89 43 senest 8. januar.

Foredrag og sønderjysk kaffebord. 8. februar kl. 19:30. Aktivitetscentret, Fjordparken, Holmelunden 10, Ringkøbing. Fhv. arkivar, dr.phil. Lars N. Henningsen, Aabenraa, holder foredrag om "Værdikamp og folkeuro". En historie om en folkelig protestbevægelse, som sidst i 1790'erne greb Sønderjylland og Holsten. Det mindes vi denne aften med "Sønderjysk kaffebord". I samarbejde med Folkeuniversitetet. Pris 80 kr. for foredrag og kaffebord. Tilmelding til pmjohannsen@gmail.com / tlf. 29 26 83 43 senest 5. februar.

Aarhus

Sangaften med Jens Rosendal og Rasmus Skov Borring 29. januar kl. 19:30. Ellevang Kirkesal, Jellebakken 42, 8240 Risskov. Digter og forfatter Jens Rosendal og komponist Rasmus Skov Borring gæster Grænseforeningen Århus. Med en aldersforskel på næsten 50 år har Rosendal og Borring fundet et fundament for deres samarbejde med intentionen om at samle generationer i nye fællessange. Aftenen byder på såvel kendte sange som nyt materiale. Sangforedrag inkl. øl, vand og snitter 50 kr.

Viborgegnen

Foredrag. 1. februar kl. 19:30. Sortebrødrehus, St. Sct. Mikkels Gade 12, 8800 Viborg – ved siden af Sortebrødre Kirke. Den danske egenart i europæisk og nordisk perspektiv ved Uffe Østergaard, ►

LOKALFORENINGER

► professor emer. ved CBS. Mødet afholdes i samarbejde med Foreningen Norden Viborg. Kaffebordet koster 40 kr.

NORDJYLLAND

Mariagerfjord.

Sønderjysk awten. 21. jan kl. 17:00. Johanneskirskens mødelokale, Vorup Boulevard 29, 8940 Randers SV. Randers Grænsforening har igen inviteret os til rigtig "glant" sønderjysk awten med grønlangkål og brødtorte. Pris 120 kr. Tilmelding senest 9. januar til Grete Skafte på tlf. 61 27 41 75.

Foredrag. 5. februar kl. 14:45. Den bette skole, Elkjærsvvej 2, Skelund, 9560 Hadsund. Afstemningsforedrag: "Frontliv, faneflugt og fangelejr". Museumsinspektør Rene Rasmussen, Sønderborg Slot, fortæller med ord og billeder om sønderjyder i Første Verdenskrig. Pris 80 kr. (kaffe med sønderjyske kager). I samarbejde med "Den bette skole".

Vendsyssel

Foredrag. 11. februar kl. 14:00. Sognegården i Vrå, Sønder Vråvej 11, 9760 Vrå. Et øjebliksbillede af mindretallet i Sydslesvig. Lektor ved Duborg-skolen i Flensborg Kristian Bøgebjerg Arentsen. Med udgangspunkt i den gymnasiale verden giver han et øjebliksbillede af det danske mindretal i Sydslesvig. Kaffe 50 kr.

HOVEDSTADEN

Hillerød

Nytårskur. 6. januar kl. 14:30. Frivilligcenter Hillerød, Fredensvej 12 c, Hillerød. Nytårskur, hvor medlemmer og venner af Grænseforeningen mødes og ønsker hinanden godt nyt år, hygger sig med kaffe, kage,

kranssekage og portvin, til højskolesang – og musikalsk underholdning med Søren Wibergs musikgruppe, der leverer nordisk, skotsk og irsk inspireret musik. Pris 30 kr. for medlemmer, gæster 50 kr.

København og Frederiksberg

Gule ærter og foredrag. 6. februar kl. 18:00. Restaurant Allégade 10. Aftenens foredragsholder er Pernille Juhl. Forfatter Pernille Juhl har specialiseret sig i historiske romaner om Sønderjylland. Hendes debutroman *Vent på mig, Marie* er inspireret af farfarens dagbøger fra Første Verdenskrig. Pris 250 kr. Drikkevarer for egen regning.

Hørsholm

Foredrag. 25. januar kl. 19:30. Hørsholm Sognegård (indgang fra Ridebanen). Arkiv- og Forskningsleder Mogens Rostgaard Nissen, ph.d. fra Forskningsafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, taler om "Gesandt Cécil von Renthe-Fink – en repræsentant for den gode, gamle tyske embedsmandsstand". Efter foredraget afholdes ordinær generalforsamling med dagsorden i henhold til vedtægternes §§ 7-9, hvortil der hermed indkaldes.

SJÆLLAND

Sorø

Foredrag. 1. februar kl. 19:00. "Værkerne" på Frederiksvej. "Självtändighetsdagen" på Ålandsøerne. En anden hundredårsdag i 2017 fejres i Republikken Finland, som den 6. december på "Självtändighetsdagen" markerer løsrivelsen fra det russiske zarrige og dermed sin endelige uafhængighed af nabomagterne Sverige til den ene side og Rusland til den anden side. Vi i Grænseforeningen er

opmærksomme på den skæbne, som det nationale mindretal, befolkningen på Ålandsøerne, fik inden for grænserne af den nye nation. Så torsdag den 1. februar 2018 inviterer vi vore egne medlemmer samt medlemmerne af Foreningen Norden her i Sorø til en aften om Ålandsøerne. Der vil blive taget kontakt til den finske ambassade i København for professionel assistance.

Dianalund og Stenlille

Foredrag. 10. januar kl. 19:30. Sognegården i Tersløse, Holbergsvej 82, Dianalund. Vi har en fornøjelig og udbytterig foredragsaften i samarbejde med Menighedsrådet i Niløse-Skellebjerg-Tersløse sogne. Vi mødes i Sognegården i Tersløse, hvor sognepræst i Sorø, Lis Samuelsen, vil fortælle om Færøerne som en del af rigsfællesskabet. I pausen vil der være kaffe og kage.

Næstved

Grønlangkålsspising. 19. januar kl. 18. Sognegården, Parkvej 101 v/ Skt. Jørgens Kirke i Næstved. Vi inviterer alle til vores traditionelle underholdningsaften med den rigtige opskrift til "sønderjysk grønlangkål" – med rødbeder og alt, hvad dertil hører af snaps og øl/vand. Efter spisningen fællessang og underholdning af Seniorkoret fra kl. 20. Pris 200 kr. inkl. mad og drikke samt kaffe/te, æbleskiver og underholdning. Tilmelding senest 12. januar til 55 73 26 35 (Lars) larsbjørre2@outlook.dk eller 21 45 29 72 (Carl) / carlrita@turbopost.dk.

TURE OG REJSEARRANGERET AF LOKALFORENINGERNE

Medmindre andet er nævnt, kan man tilmelde sig uanset bopæl eller medlemskab af lokalforeningen.

SYDDANMARK

Kreds 20

Det lille Teater. 1. marts kl. 13:00. Horsens, Vejle og Kolding. Teatertur til Flensborg med Kreds 20. Om eftermiddagen er der tid til grænseindkøb. Kl. 16 er vi inviteret til at besøge Skt. Knudsgilderne i deres hus, Skt. Knudsborg, Flensborg. Vi får kaffe, fortælling om gildets 1.000 årige historie og en rundvisning. Derefter aftensmad. Kl. 19 afgang til Det lille Teater, hvor vi skal se stykket "Danskhed". Her stilles spørgsmålet om leverpostej, rødkål, flæsketeg og hygge er ensbetydende med at være dansker? Eller er det en medieskabt skrøne? Pris per deltager er 400 kr. Ved tilmelding indbetales beløbet på konto nr. 7160-0001481824, Grænseforeningen for Horsens og omegn. Tilmelding senest 1. februar 2018 til Jens Nørgaard tlf. 50 95 92 80 eller Kirsten Rykind-Eriksen tlf. 40 26 54 89, mail: rykind@bbsyd.dk. Afgang med bus, Horsens Rutebilstation. kl. 13.00. Opsamling Vejle kl. 13.30 ved afkørsel nr. 59, samkørselspladsen, og ved afkørsel 65, Kolding Syd, samkørselspladsen.

MIDTJYLLAND

Horsens og omegn

"Det Lille Teater" i Flensborg. 1. marts kl. 13:00. Horsens Rutebilstation. Teatertur. Se kreds 20. Prisen pr. deltager er igen i år 400 kr. Ved tilmelding

indbetales beløbet på konto nr. 7160-0001481824 Tilmelding er nødvendig, senest 1. februar 2018. Til Jens Nørgaard tlf. 50 95 92 80 eller Kirsten Rykind Eriksen tlf. 40 26 54 89 Afgang bus, Horsens Rutebilstation. kl. 13.00. Opsamling Vejle kl. 13.30 på motorvejsopsamlingsplads nr. 59 (Transportcenter Vejle). I Kolding på opsamlingsplads nr. 65. Dette arrangement er i samarbejde med Kreds 20.

Viborgegnens Grænseforening
22. maj kl. 07:30. To-dages bustur til Vadehavet og Nordfriesland. Tinghallen, Viborg. Pris 1.295 kr.

Tillæg for enkeltværelse 100 kr. Vi kører i firestjernet luksusbus fra Ans Rejser. Turprisen indbefatter: guide og entré, overnatning med morgenmad, middag den første aften, smørrebrød anden aften – foruden fri kaffe fra bussen under hele turen. Der tages forbehold for ændringer. Tilmeldingsfrist: torsdag den 1. februar til Viborgegnens Grænseforening på tlf. 21 84 36 56 eller mail karenmarieravn@gmail.com. Vi modtager meget gerne jeres tilmelding i god tid før tilmeldingsfristens udløb, så vi bedre kan vide, om turen vil kunne gennemføres med minimum 30 deltagere. Samtidig

med tilmelding på telefon eller mail med angivelse af navn(e), adresser og telefonnumre, indbetales depositum på 500 kr til Viborgegnens Grænseforenings konto 535 00512 797 i Arbejdernes Landsbank med deltagernavn(e) i modtagerfeltet. Restbeløbet skal være indbetalt til Viborgegnens Grænseforenings senest fredag den 23. marts. Læg 100 kr. til, hvis der ønskes enkeltværelse. Hvis deltagere ønsker ét-års-afbestillingsforsikring til 272 kr kon- taktes Ans Rejser tlf. 70 26 00 49 inden indbetaling af depositum.

Foredrag/møder og ture/ rejser, der ønskes omtalt i Grænsen, bedes sendt til foreningskonsulent Claus Jørn Jensen, Aabenraavej 22, Dybbøl, 6400 Sønderborg, cjj@graenseforeningen.dk. Deadline: 19. januar 2018. Se lokalforeningernes detaljerede program på: www.graenseforeningen.dk/kalender

Grænsen nr. 6/december 2017

79. årgang

Udgiver

Grænseforeningen
Peder Skrams Gade 5, 1054 København K

Redaktion

Rasmus Vangshardt (fungerende ansv. redaktør)
rv@graenseforeningen.dk, tlf. 2134 3405

Forsidefoto i dette nummer

Tobias Selnaes Markussen

Layout

Prik grafisk tegnestue

Tryk

Jørn Thomsen Elbo A/S

Abonnement

Grænseforeningen
info@graenseforeningen.dk, tlf. 3311 3063

Udgivelsesplan 2018

Nr. 1: 9. februar

Nr. 2: 20. april

Nr. 3: 1. juni

Nr. 4: 24. august

Nr. 5: 12. oktober

Nr. 6: 7. december

Deadline: 3 uger inden udgivelsesdato

Uopfordrede indlæg modtages gerne, dog uden garanti for trykning.

Læs magasinet Grænsen digitalt:

www.graenseforeningen.dk/gransen

ISSN: 0903-2223

Grænseforeningens kontor

Peder Skrams Gade 5, 1054 København K
Tlf. 3311 3063, www.graenseforeningen.dk

Protektor: Hans Kongelige Højhed Prins Joachim

Formand

Jens Andresen
ja@graenseforeningen.dk, tlf. 4043 7008

Generalsekretær

Knud-Erik Therkelsen
ket@graenseforeningen.dk, tlf. 2023 1984

Grænseforeningens formål

Det er Grænseforeningens formål at støtte dansk- heden i grænselandet, særligt syd for grænsen, at udbrede kendskabet til grænselandets forhold samt at bevare og styrke dansk sprog og kultur.

Grænseforeningens vision

Erfaringerne fra det dansk-tyske grænseland er en væsentlig inspiration for sproglig og kulturel mangfoldighed i en verden under forandring.

Grænseforeningens værdier

Grænseforeningen er en vigtig folkelig basis for den danske stats støtte til det danske mindretal i Sydslesvig og er uafhængig af partipolitiske interesser.

Grænseforeningen mener og siger:

- Demokrati, ytringsfrihed og ligeværd gælder for alle, også i forholdet til mindretal.
- Forankring i egen kultur er en forudsætning for at have forståelse for andre kulturer.
- Kulturelle mindretal er en vigtig ressource i et demokratisk samfund.
- Dansk sprog og kultur styrkes i mødet med andre sprog og kulturer.

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Jens Andresen, Løgumkloster

1. næstformand: Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors

2. næstformand: Per Grau Møller, Nr. Lyndelse

Region Syddanmark

Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Kirsten Rykind-Eriksen, Randbøldal
Else Tornbo, Sønderborg

Region Midtjylland

Bo Trelborg, Tarm
Karen-Margrethe Møller, Randers

Region Nordjylland

Karsten Nørgaard Simonsen, Aalborg
Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors

Region Sjælland

Lars Bjerre, Næstved
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden

Niels Jørgen Heick, Hillerød
Ove Nissen, Rungsted Kyst

Ressourcepersoner

Per Paludan Hansen, Frederiksberg
Peder Damgaard, Kollund
Steen Bo Frandsen, Hannover

Grænseforeningen Ungdom

Christopher Warnke, Frederiksberg
Patrick Løvenskjold von Wildenradt, København

I Den Gamle By kan man se kopier af flere historiske juletræer, herunder familien Lehmanns fra 1811 (tv.) og Peter Fabers fra 1848 (th.), det år, han skrev "Højt fra træets grønne top" og "Den tapre Landsoldat". Samme år vandt Dannebrog frem på de danske juletræer.

JULETRÆET FORTÆLLER DANMARKSHISTORIE

Juletræet er et relativt ungt fænomen i Danmark. Alligevel har det skiftet karakter, siden det i starten af 1800-tallet blev indført i det danske kongerige. Juletræet kom fra Holsten, og i dets udvikling kan man aflæse mange af de omvæltende begivenheder, der har præget Danmark i det 19. og 20. århundrede

Af Merlin Christophersen

Året er 1811. Juleaftensdag ved femtiden bliver julefreden, der har sænket sig over København, pludselig brudt af en usandsynlig nyhed: Hjemme hos familien Lehmann har man slæbt et træ ind i stuen, pyntet det og sat lys i. Nysgerrigheden får folk til at stimle sammen foran huset i Ny Kongensgade i det indre København. Der bliver endda hentet stiger, så de nysgerrige kan få bedre indblik i lejligheden på første sal.

Selvom Danmarks første juletræ blev tændt et par år forinden i 1808 af lensgrevinde Wilhelmine Holstein på det sydsjællandske gods Holsteinborg, fik familien Lehmanns juletræ langt mere opmærksomhed. Martin Lehmann, der var præstesøn fra Holsten, og hans kone Frederikke er blevet kendt for at have ført juletræstraditionen fra Holsten til Danmark.

EN TYSK TRADITION

Jens Ingvordsen er juleinspektør ved købstadsmuseet Den Gamle By i Aarhus, der har Danmarks største udstilling af, hvordan danskerne har fejret jul gennem tiden. Her kan man på 60 udstillingssteder i huse og lejligheder følge julens historie fra slutningen af Renæssancen til 1970'erne.

"Juletræet havde længe været udbredt i Tyskland, og også i Holsten var det en udbredt tradition, da Martin Lehmann blev født i 1775. Så han har taget den tyske tradition med sig til København, hvor den langsomt blev udbredt blandt fremtrædende kirke-

folk og kunstnere og i det bedre borgerskab. Selv Grundtvig, der i begyndelsen var en arg modstander af juletræet, tog traditionen til sig i 1823, efter hans søn Johan var kommet til verden året forinden," siger Jens Ingvordsen.

NATIONALE SYMBOLER

Der skulle dog gå næsten 100 år endnu, før juletræet var blevet almindeligt kendt over hele Danmark i begyndelsen 1910'erne. Perioden med De Slesvigske Krige i 1848-51 og 1864, helstatens sammenbrud og nationalstatens fødsel formede juletræet, som vi kender det i dag.

"Hvor man på Lehmanns træ kunne finde både røde, hvide og blå lys – de holstenske farver – var kun de røde og hvide tilbage i 1848. Det spiselige julepynt i form af æbler, honningkager, karameller og sukkerfigurer, der havde prydet de første danske juletræer, blev nu suppleret med trommer, faner, geværer og sabler. Samtidig gjorde Dannebrog sit indtog på det danske juletræ, og det blev kun mere synligt omkring krigen i 1864, afstemningen om grænsedragningen i 1920 og særligt under besættelsen i årene 1940-1945," siger Jens Ingvordsen.

Juletræets historie går på mange måder hånd i hånd med nationalismens frembrud. Martin og Frederikke Lehmanns søn, Orla Lehmann, der i 1811 som halvandet-årig havde oplevet det første københavnske juletræ i eget hjem, blev senere en kendt dansk politiker og forkæmper for et Danmark til Ejderen. Men det er en anden historie. ●

POST

PP

DANMARK

Sorteret Magasinpost
ID-nr. 42138